



RMK I. 1295.

4. péld.
(Hírlap: 4¹⁻³ és az utolsó lev.)

Gyulai Mihály:

Világ Harangja.

Szebenben. 1683.

(RMK. I. 1295.)

mr

Szentpétery Samuel

ref. teltkiss.

(D. 807/2)

Amster 262

A sáros pataki ref. főiskolai
könyvtár kéthős példányából
a Magyar Nemzeti Múzeum
Tudorcsanak-Horvath
könyvtárának adtuk vissza
a kötetet.

Sáros patak, 1925. IV. 4.

Harsányi János
th. tanár, főkönyv-
tárnok.



Régenfundamentumban el-készült, és
magas Toronyban fel-vonattatott,

VILAS HARANGJA,

1545

a' mellyel;
Az Isteni Prædicator Salamon minden rendben tar-
tan, s' elapottan levőket az Isteni Típszeletre
örve írja, és be-harangoz.
az az:

JOZAN PANACS,

mellyben;
Az Isteni szolgálatnak az ő idejében s'
alraimatooságában való & végben vitel-
ny tanácsoktatás, hogy egyors-
mind parancsoktatás-is:

Hogy e világi Offiai, legyenek
Istennel jó és hallo Juhai,
és szolgái.

LELKI arany: ELBŐL KÖDŐSÖK.

mellyelben;
Az Offiának az Isteni szolgálatban
való bevenésig javaltatik; a' kinn velt-
tatás, a' vengernek beletellessége
s erőtellessége ki-fejlesztés, melly a' Dohi
Kereményi Gyűlésében el-prædicatorok, mar-
tan már Közösleges házonra ki-borítók.

GVVLAJ MYHALL, D.C.L.P.

Debrecenben

Nyomat. TÖLTSÖS YSTVÁN által. 1683.

I. Sam. 2. v. 30.

A' kik engemet *ISZTÖLKE* aasat meg
tiszele de a'ik engemet meg-utalnak,
meg-utaltatnak.

Ephe. 5. v. 16.

Arron is meg-vegeter a jó-alralma-
tossagot, mert a napok gonoszak.

I. Johan. 2. v. 13.

És irom nektek *ÁTVÁK*, mert is
meriter azt a ki eleitől fogva ragyon
Jók uerter *ISZTÖK*, mert amas go-
noszt meg-gyöztetek. Jók uerter
GYÖRMEK & K; mert is meriter az
Átvát.

2. Timóth. 3. v. 15.

Gyermeksígedtül fogva tudtad a szent
írásokat, mellyek képedet bölcsé tehetne
az idressé a Chrístus Jousban való
hitnek általa.

1 Timoth. 5. v. 1. 2. 3.

A' én eubert meg ne dorgáljad, ha
nem incesd mint *Styebat*, az *Spiaja*-
kat mint *Átvát* fiát. A' Vén *Árj*; onyi ál-
lakokat mint *anyaidot*; az *Spia* *Árj*; o
nyí állakokat mint *kupaidot* minden
hiptasággal. Az öreg *Árj*; onyi állako-
kat meg-becsüllyed. etc.

Approbatio Operis

Postquam Vir Reverendus, operarius
in Vinca Domini diligentissimus, do-
minus Michael Gyulai Ecce-
siae Dobiensis Pastor, Conciones
novem in Ecclesiasticis caput
duodecimum versus priores ela-
borasset; et populo Dei cum
kelo proposuisset; easdem typis
mandari volens, et sincerita-
te commendo, approbo, et usu
piorum per utiles esse judico.

Datum Debrecini 1683 die
19. Martii

Samuel Köleseri Ecce Deb.
Past. p. l. Ecclesiarum Vicinarum
Senior et Synodi Generalis
Scriba

Postquam has conciones à Re-
verendo D. Michaelè Gyulai pro mune
Pastore Ecclesiae Dobiensis fide-
lissimo, de institutione Juvenum,
ac semum pro ratione vitae eorum
piâ industriâ scriptas, et in ea-
dem Ecclesia Dobienti diversis
temporibus linguâ vivâ propositas,
inter varia negotia raptim per-
currissem, nullorq; errores Re-
ligioni Orthodoxae contrarios in-
venissem, dignas eas typis man-
dandas judicavi. Igitur Lector
benevole depositò omni iudiciò
sinistrò tutò leperè, et ad in-
stitutionē, ac tenendamq; animae
suae salutem servare poteris.

Vale diu.

In Meggyaszó, die 19. Febr.
An. 1683.

Joh. P. Somosi Ecclesiae
Meggyaszaium Pastor; et Dioc-
eseos, Aba-Ujvár Torma
et Sáros

Inspector indignus

Udos Sibelius Gaspar Darentiaei
Ecclesiarum ssep kirrel nével kin-
söklö Praedicatora pœn böles
Salamon Tánítását harmadica
harmadica tanításában, világ
eleiben kassátotta; Azert hogy
magyarul Tívet. Gyulai Mikály
uram D. S. L. Past. az Magyarok
Teraél elöth, el-prédikálotta,
so ugyan a ssepény Magyarok
idvessépère világ-eleiben ki-
nyomtatni atargja, az Utr
Teten boldopicsa mind a'
munkást, mind pedig az
szent munkát. Grad. 25.1.2.3.
etc. Vegye el a' jutalmat.
Math. 25.21. An. 1683. die 19.
Janua.

Bácsóni András Seikszai
Ecclesiarum Tánítója; Bor-
sod, Gömör és Flont Vármé-
gyékben levő Praedicatora
róriar együgyű Inspecto-
ra. —

ANGLÓ LÉVÉLÉCSKE

Az Istentől kezdve, s' amint terjedéséhez nagy indulattal, és buzgóssággal szeretettel gerjedező Tiszteltetéses Főúr Főúrjának:

Tiszteltetéses.

KÖZÖSSÉGI SZÁMVEZET Uramnak, a' Debreczeni Keresztényi Sz. Gyülekezetnek egyik értékes Lelki Pártosának; a' Debreczeni Traktusnak igaz lelki ismerettel szorgoskodó Seniorának; és a' Generális Synodusnak választott hűséges Titkárának; méltó és gyémántgyémántként fokrán való becsületes jó akaro Uramnak

Tiszteltetéses.

FELVIRÁGZÁS SZÁMVEZET Uramnak, a' Debreczeni Keresztényi Sz. Gyülekezetnek egyik értékes Lelki Pártosának; a' Debreczeni Traktusnak hűséges Notáriusának; és kedves, és bizodalmas jó akaro Uramnak.

Becsületre méltó és hűséges és Nemzetes, Istentől való szeretettel;

Jona

ANGLÓ 1545

JONÁ ISTVÁN Uramnak, Debreczen Várofsának, mostan Fő Esküt, vagy másodíz hűséges Birojának; s' neké igen kedves, s' becsületes jó akaro Sogor Uramnak:

Az irgalmaságnak ki merithetetlen kútfőjéről, az világosságnak Attyatul lelki testi ajándékokat, és jó egészséget kívánok!

Tiszteltetéses Uram, s' Nemzetes Sogor Uram jól szoll a' Bölcs Prædicátor, Eccl. 3. v. 1. Minden dolognak ideje van, és ideje van égh alatt minden akarathoz; midőn azért nézném, és észemben forgatnám e' mostani Keresztényi Világnak változó állapotát, mellyben ember magának semmi állandóságot, semmi megmaradást nem igerhet, chez képest az emberek között sokan a' jótul igen megidegenettek, s' el halgattyák a' lelki dolgokat nyavalyájoc nevezkedését látván (Psal. 39. v. 3. Lament. 3. 16.) Nem gondolják azt meg: Hogy a' ki a' mennyre jekt, és lelki dolgait nem oltalmazza, annak elvesztésével a' testiekert is elveszti (Marc. 8, v. 35.) Ugy látom el jött a' gonosz akarathoz ideje, annyira hogy az emberek

LEVELECSKE.

berek az Evangeliom világánál vakoskod-hogy majd minden rendek között be tel-
gyanac, bűnök rettenetes fekete táborátlyek amaz köz beszéd: Multum scientiæ,
nem láttýác; az egre hangosfan ki álto vét-parum Conscientiæ; igen ván hát most i-
ket nem hallyác; az Isten fel lobbant ha-deje a' gonosz akaratnac, ennek orvoslása-
ragjánac tűzet Hazánc, s' Nemzetűnc el-ra indult fel Isten kegyelméből az én szi-
len nem érzic, s' nem fájlallyác, mellyet vemis, a' mint kegyelmetek is ebben ejjel,
e' világ vize el nem olthat, hanem csak a' és nappal izzadoz, és fáradoz; De mivel
szent Irás folyamatibul, hitnek vedrivel hasznosab a' jo akarat, és annac követése,
merítettett (Eesai. 12. 3.) bűnön valo Pe-ezt választottam magamnac, hogy enis
teri, s' Máriáji siráncozás (Mat. 26. ult. az Isten Sátora eppitése adnék valamics-
Luc. 10. 39.) Dávidi meg terés, s' pœni-két, a' mint e' kevés munkámban meg-is-
tentia tartás (Psal. 51.) Ezekiasfi könyör-mutattam.

gés (Eesai. 38. v. 3.) Josaphathi bizodaló Tiszt. Uraim, s' becsúlletes Sogor
(2 Cron, 20. 20.) De jaj sokaknac e' Ke-Uram, ne légyen kigyelmeteknek nehé-
resztyen Világban élő közöl, mert eze-ségere hogy akaratomnac készsége szerint
ket el hagydrác, már nem is tudatlanság-ez Iráskamat kigyelmeteknek adni s' aján-
bul vétkeznek, hanem Isten ellen való ani el nem halgattam. Nem azért csele-
pártolkodásbul (Eesai. 59. 2.) tudván a' kedtem én ezt el-hidgye kigyelmetek
jott nem cselekeszic ezt, értven meg kú-mint ha kigyelmetec illyet, vagy ehez ha-
lombóztetéssel a' gonosz, vagy törvényes onlot nem tudna irni, nem is azért hogy
dolgot követnek törvényteleniséget, olvas-e nélkül nem tudna kigyelmetec tanulni;
ván a' törvént, és az egyenes dolgokat, lá-De azért hogy kigyelmetec T. Uraim
boc alá tapodgyác azokat, és csak azért i-volt énnekem gyermekfegemtől fogva in-
gyekeznek szent parancsolatokat tudni, formáloim, már ezzel akarom kigyelme-
hogy a' tilaiom ellen annális inkább nagyobek hűségét meg k' szónni, mert nincsen
ban, és rettenetesebben vétkezzenek; obb mint ember nec hálaadonac lenni az

hogy

A5

közlöt



LEVELECSKE.

közlöt jo téteményert; enis becsülettelen
lekezem a' kegyelmetec hozzam valo jo
akarattyarul. Nemzetes Sogor Uram pe
niglen kegyelmednec nagy indulattyá
vettem én hozzám eszemben, nem csa
én hozzam pedig hanem az egefz Minist
riumhoz, ezt nem szegyenlem mindene
előtt declaralni. Ezeket így értvén ug
latom vagyon a' jo akarasnac helyye és ide
je a' kigyelmetec szivében, a' mint más i
stenes munkához ugy ehezis, kiert Isten
kegyelmeteket aldgya meg. Vegye azer
kegyelmerec T. Uraim jo szivel, mert e
kegyelmeteknec jo lelekkel adom, ajánlon
dedicálom; Kegyelmedis N. Sogor U
ram tegye közel a' szivchez ez kegye
munkácskát, olvassa kigyelmetec mind
nyájan kegyes indulattal, Commendalvá
masoknac igaz szeretettel; őrizze kigyel
metec a' ball szivell s' szájjal szollo embe
rektől (kikkel mindazaltal kevesset vag
semmit sem gondoloc) a' kegyes olvasoi
olvassa jo elmevel, és több istenes mun
káközött ne tegye félre. Eze után ke
gyelmeteket mind kedvesivel együtt Isten
eltesse sokáig, erőtlensigeiben gyamolics

fötti

AJÁNLO LEVELECSKE.

föttig, szomoruságokat enyhicse mind el
tig, Isten Kegyelmeteket vezesse sok joig.
Amen! Irám Dobon 1683. die 22.
Martii.

Kegyelmetec jo akaroja az Ur
szerelmében Attyafia
Gyulai Mihaly.
D. E. L. P.



Iffiaknak a vétkekről való el-intő Tudemannya.

Prædikatori Köny. 12. V. 1.

Örvendez. Iffia a te iffuságodban és vidámicson meg tégedet a te síved a te iffuságodnak idejében, és járj a te sívednek utáiban és a te bemednek látásiban. De meg tudgyad hogy mind ezeket az Isten tegedre iteltre vonson.

Kezdő beszéd:

Bölcs Prædikator Salamon azon igyekezik hogy meg-probáliyjon mindenenek egy alatt, föld hátán lenni hijában való ságnak. Præd. 1. v. 2. Azt peniglen mind rendel sedit fel, ilyen modon: Hijában való a' testi bölcsesség, munka, Cap. 1. v. 3. usq; ad finem. Hijában való a' földi gyönyörűség. Cap. 2. v. 2. ad 25. Hijában való dolog, az Isten ajándékával való gonosul élés. Cap. 2. v. 25. ad finem. Hijában való az embernek világi forgalmatosága. Cap. 3. v. 1. ad 12. Hatalma. Cap. 3. v. 12. ad 16. Hamissága latorlaga. Cap. 3. v. 16. 17. Halála. Cap. 3. v. 18. ad finem. Hijában való a' segénység. Cap. 4. v. ad 4. Mesterlig. Cap. 4. v. 4. Restlig. Cap. 4. v. 5. 6. Fősvénység. Cap. 4. v. 7. ad 13. Gorombaság, Cap. 4. v. 13. ad finem. Isten előtt való hamarkodás, éstelenység. Cap. 5. v.

1. ad

1. ad 9. Telhetetlenség. Cap. 5. v. 10. ad finem. Fősvénység, sobráklág. Cap. 6. Akar kicsodás időben élyen az ember ezen a világon de az idő az embert jobba nem teszi, nevetés, sírás, bomorulág, &c. Cap. 7. v. 1. ad 26. Parázna Asszony szerelme. Cap. 7. v. 26. ad finem. A' külső dolgoknak igazgatása. Cap. 8. v. 1. ad 9. A' véték-is hijában valólag. Cap. 8. v. 9. ad finem. Ez életnek-is hijában valólag. Cap. 9. v. 1. ad 6. vigan élés az Isten ajándékival. Cap. 9. v. 6. ad 15. Az világi bölcsesség. Cap. 9. v. 15. ad finem. Mint visellyük magunkat az Hatalmakokhoz, Királyokhoz, Fejedelmekhez. Cap. 10. Ha az ember jól nem teszi magát az is hijában valólag. Cap. 11. v. 1. ad 7. Az hosszú életnek-is halál a vége az is hijában valólag. Cap. 11. v. 8. Mikoron már mind ezeket el-vegezte volna a' Bölcs Prædikator, az iffuságnak világi gyönyörűségét, a' vénsegnek is erőtelenségét hijában valólag nac mondgya lenni. Cap. 12. v. 1. ad 10. Fog azért itt e fel vet igikben az iffiak intéséhez kik erejekben, egésségeikben bizakodván szeretnének vétkezni, ne vétkezzenek.

SUMMAIA A LECZKENEK:

Iffiak el-intés a vétkekről s' rettentő oka.

Két R E S Z E I vadnak:

(1) Intés mellyet tagadás képpen kel vennünk: *Örvendezz iffia a te iffuságodban &c.*

(2) Rettentő oka: *De meg tudgyad, &c. &c.*

MAGYARAZATRA való KERDESEK.

1. Vallyon nem ad e' ezzel az intéssel a Bölcs Prædi-

Prädikátor az Iffiaknak bűnre való testi bátorlágot.

(2) Talám nem is szabad örülni Embernek iffiuságában, amaz szerint; Prov. 5. 18?

(3) Az iffui állapot tetűk e Istennek, Mert ihon itt büntetéssel fenyegeti őket?

F. az elsőre. Nem ad: (1) Mert ez *Ironia* az az: olyan bollaformája, melynek ki-mondása alatt, más véle ellenkező dolgot értünk: Mint p. o. 1 Regum. 22. v. 15. *Meny el és jo szerencséd léssen; az az: El ne meny, mert nem léssen jo szerencséd; mint a' következendőkben ki-tetűk.* Ismét: Matt. 26. 45. *Alugyatok es nyugodgyatok; az az: Ne alugyatok ne is nyugodgyatok; mert el-közelget az ora melyben az embernek fia adattatik a' bűnösök kezében.* Ismét: Lam. 4: v. 21. 22. *Eörűly és vigadok: Edomnak leánya ki lakozol Husnak földében &c.* az az: Ne örűly azon hogy most így járt Jerusálem, Mert meg látogattya az Ur a' te álnokságodat Edomnak Leánya meg-jelenti a' te bűneidet Mich. 7. 8. (2) Mert ez jora való intés, hogy annak el távoztatása által, seme eleiben ne rakjác az Iffiak gonoszságait. Psal. 50. v. 21. Azert ez intés értelme ez: *A' bünt mely Isten előtt utálatos, lelkednek testednek igen veszedelmes el távoztasd.*

Avagy így:

Hallom s' tudom én hogy ti iffiak mod nélkül elmentek a' testi gyönyörűségei gyakorlásában, a' szép intésnek nem engedtek, intőiteket meg-csnollyátot, nevetítec, és az Istennek, s' Istenfelőknec bősűságra éltek, mert e' világgal csak jádczotoc, rébesegkedtek,

ec, tobzotok, tánczoltoc, paráznalkodtoc, sitkottok, káromkodtoc, az Istennek nevére hamissan, és helytelenül eskűtöc, hogy az Isten csak halgat az tudgyatok hogy meg sem büntet, mivel hogy ezec mind így vannak eregy járj sived kívánságában, semeid látásában, de nem mind úgy léssen az a' miat te gondolod; hanem Istentől meg-itéltetel, Ez illyen kiváttatc már bolond iffunac, Psal. 14. 1. L. c. 15. 13. & Luc. 12. v. 20.

FELELET a' másodikra. (1) Nem szabad örülni bűnben. Ezech. 25. 6. 7. *Eörűlő lelekből minden meg találodbul Izrael földén adlek tégedet ragadomnyul pogány népeknek &c.* Isten népének büntetésében sem szabad Lam. 4. 21. 22 Mich. 7. 8. Iffiuságodnac etkeiben sivednecc gonos kívánságában Mat. 15. 19. semeidnecc látásiban is ne gyötrődgyél. Jobi. 1. 1. 7. 10. Matt. 5. 28. (2) Hanem szabad gyögrkődni az Urban Psal. 37. v. 4. *Gyönyörködgyél az Urban és meg adgya tenéked a' te sivednek kérését* Psal. 97. 12. *Eörűlyetek igazak az Urbā &c.* Ps. 9. 8. *Erömmel énekellyetek, örűlyetek. &c.*

Felelet az harmadikra: Tetczic így ha Istennek engedelmesskedel. Psal. 119. v. 9. 1 Tim. 4. 12. Ha te iffiuságodnac, virágt örögnec nem senteled, estnek, világnak kívánsága szerint nem élő. Luc. 15. 3. 1 Joh. 2. 15. 16. 17. ugyanis a' senteletű Iffiak az Isten hősű életet igert, az ötödik Parancsolat gy tartya. Eddig vagy on világoztása a' leczkenek.

TUDOMANY:

Iffiuságod idejében eselekedet veteid, vensigedben intetéd. Innen jö ki. Eörvendez iffui a' te iffiuságod,

ban &c. De meg tudgyad &c. 2. Sam. 12. 11. 1.
Job. 13. v. 26. Plal. 25. v. 7. Job. 20. 11. Jerem
31. v. 19. Plal. 90. v. 8.

1. Ellenvetés:

2. Sam. 12. 13. *Az Ur is el vette a' te bűnöd*
Azért az Isten iffjuságom vétkeért nem büntet vens
gemben.

Felelet:

Nem jün innen a' ki: Mert a' Dávid bűnit Isten
ebben vette el hogy ő maga azért meg nem hal v. 1.
De a' kis Gyermeke melly lett neki bizonynyal meg
hal. Azomban az is meg lett a' melly vagyon v. 1.
11. 12.

2. Ellenvetés:

1. Regum. 21. 29. *Mivel hogy azért Acháb me*
alázta magát én előttem nem hozom reája a' veszedel
met. Azért az Isten az iffjuságom vétkeért vénség
ben nem büntet?

Felelet:

Nem el vette azt a' veszedelmet Achábtul az Isten
hanem el-hallastotta ma'orra: mert így szól: *Az*
frának idejében hozom el a' veszedelmet. az ő háza
v. 29. Meg is lön ez 2 Regum. 9. 25. 26. Nem álenfeg. [12] Szörnyű sitok átok, káromkodások.
hac' hát ezzel meg, s' ne vétkezze' affelöl iffjuságod
ban. Bizonyito okai a' Tudománynak:

1. Hogy az által Isten meg-téréfre indicson 2. Szeget érte meg kerülnek.

12. 12. Innen vagyon már az, hogy ha az ember el
felelkeznéc is iffjuságának vétkeiről, de még is az által
a' büntetes által e'ben juttattya Isten, és a' lelki
méret iffjuságának bűneit. Plal. 25. 7. Deut, 9. 31.

Gen 42. v. 21. 22.

2. Hog

2. Hogy az ember a' maga sentségeben ne bizzék
nég az ő vénségénec idején-is; Es hogy meg tud-
gya azt, hogy a' vétkek maradéki akar meddig ellyen
világon benne vadnac.

3. Hogy a' bűntől meg bűnnyél. Ezech, 33. 11
Hasnait jelentem:

Első Hasna oktatás: (1) Az iffjuságban csele-
dedet vétkeid az Isten előtt feledékenységekben nem
esnec. Mert ihon büntet erette. Gondolkodgyál
át iffu rola mikeppen vétkezzél a' te iffjuságodban!

Kérdés.

Vallyon mellyek az iffuságnac vétkei, a' mellyek
vénségben büntetési?

Felelet:

Meg mondatnac ugyan e' leczkében tövei, gyűke-
ei az iffuság vékeinek; de lássuk ágait. (1) A' si-
mél bármazott, ki-ágazott, s' ki-leveledzet kevelyleg.
Abd. 1. 3. 4. (2) A' fel-fuvalkodás. Esa 3. v. 17.
(3) Negedség. (4) Gonos kívánság, (5) Ros
indulat. (6) Fajtalanság. (7) Feslet erkölcs. (8)
Paráználkodás. (9) Resegeskedés hejje hujja tob-
tánczolás. (10) Bujaság. (11) Istente-
v. 29. Meg is lön ez 2 Regum. 9. 25. 26. Nem álenfeg. [12] Szörnyű sitok átok, káromkodások.
[13] Verekedések öldöklések. Ezek s' ezekhez ha-
onlok azok a' vétkek mellyeknec büntetési [ha vén-

Obj. Irtozni kel hát a' v nségtől ha ugy van a'
Fel. Nem a' vénségtől kel irtozni, hanem
bűntől s' abbul kőverkező büntetéstől Heb 10.

B

Kérdés

Kérdés:

Mennyik a' Vénységnek büntetési?

Felelet:

Számlálhatatlanok. Pfal. 34. v. 20. Sokak az igazaknak háborgattatási. Előls is számlál a' Bölcs Prédicator benne a' következő versekben. D hogy meg ércsük jobban tehát azok a' büntetése czéllára nézve két félek:

(I) Lelkiek, u. m. a' Sátánnak külbmb külbmb kisergeti, és sok bűnök, melyek az meg vetettek nézve az hitetlenek előtt csak játék, de az hivek előtt somorkodás, gyötrelm, és gyakorta való sohajtás. Rom. 7. 24.

(II) Feltiek, u. m. Meg aggot fő fájás; mell álomban ejtő betegség, gutta ütés, inak szakadozás meg vont inuság, szakadozott belőség, görcs kország, fő fedelgés, resketés, komor kedvűség, eselőség; dühösködés, ének el vesése, némelyek nek betegségekben tetező isonyu kepzések; bolond hagymáz betegségben; víztől isonyodo betegségben; fiketségben; semfájás; nátha, fogh fájás; torok gyök fűly; Aőőu kország; nehezen lehellés; kéznek vag lábna meg rövidülete; oldalfájás; tūdōnek, lépne dagadása, máj rothadás; hideglelés; fű fájás; nag ehetés; &c.

Kérdés:

Micsoda számláltatik még a' testi nyavalyák és büntetések közzé?

Felelet:

A' vénység; Mert ha az ember el nem eset volna

fel nőt volna csecsemőségben, gyermekségben, felferdültségben, ifjuságban, de meg hajlot időre, és vénségre soha nem jutot volna. Adám, és Eva penig abban az ép állapotban meg maradván soha meg né vénültenek volna. De vallyon s' kicsoda győzné a' nyavalyákat s' büntetéseket laistromban le írni? senki sem. Lásd Pál Apostol nyomoruságának laistromát. 2. Cor. 11. v. 23. 28.

NB. Mind ezekről ide aláb a' vénységnek büntetéseiről érteni fogunk bővebben.

(2) Gyakran jól esik ez: Ifjuság bolondság. Mert vétkekkel telyes. Pfal. 85. 9.

(3) Boldog ifju az, a' ki a' jelenvaló időben gondot visel lelkerül; az el mult időket számlállyá, s' azokban lött vétkeit sirattya, a' jövőendő időkről s' dolgokról serényen gondolkodik; mert az Istennek sok ültet el kerüli.

Második Hasna Rettetés:

(1) Az ifjakat, kik a' bűnnek cselekedetétől meg nem bűnnek, kik paráznak, gyilkosok, orvok, tolvajok. &c.

(2) A' véneket, kik azt kívánnák még hogy bűntén olyan gonofságot cselekedhetnének s' ugy vihetnék végben mint ifjuságokban meg cselekedtek.

Harmadik Hasna Intés:

(1) Az ifjakat hogy jövőendő gondolván bűntet utállják meg, meg ismervén romlott állapotukat, meg gondolván jövőendőbeli meg büntetéseket. &c.

(2) A' véneket, hogy ifjuságokban eset bűntet

ket erőssen sirassák meg.

(3) Mindnyájunkat hogy a' bűntől irtozzunk, s' isonyodgyunk, mint Istennek rettenetes haragjátul. Könyörögjünk hogy Isten mind a' bűntől s' arra való alkalmatosságtul őrizzen. Esai. 54. 4. Amen!

Iffjaknak el intetése a' vérkekről.

Prædic. Könyv. 12. v. 2.

Vesd el az haragot a' te sívedből; és vesd el a' gonoszságodat a' te testedből: mert az iffjuság mint szinte a' mi születésünk hijába valóság.

Kezdő beféd:

A Dgyad szerelmes Fiam a' te sívedet énnékem: Igy bõltat vala régenten Isten a' Bóles Salamon által. Prover. 23. v. 26. A' mellyben az Isten a' sívnek tökéletességet kívánja, ugyanis az ember síve minden erkölcsi cselekedeteknek kut feje. Prover. 4. 23. Ha azért sívedet Istennek akarod adni az ő kívánsága szerént, tarcs tisztán sívedet, ha tisztátalan meg tisztíts, mert a' sívedből ki folyo életnek cselekedeti is úgy lehetnek tiszták. E' végre tanácsoltatik már itt hogy a' sívből vesd ki az haragot, a' gonoszságodat a' te testedből, hogy tisztán adhassad sívedet Istennek. Summája az igéknek: Iffjak haragjának, s' bujálkodásának tilalma, annak derekas okával együtt.

Részec: (1) Haragnak s' bujálkodásnak tilalma: im ezekben: *Vesd el haragot. &c.*
(2) E' tilalmazásnak oka: *Mert az iffjuság. &c.*

Kérdések mellyek a' leczkét világossíttják, és magyarázzák?

[1] Mit

[1] Mit kel érteni az haragon, mellyet az iffjunak az szívétől el kel vetni?

[2] A' gonoszon miértetik?

[3] Az iffjuság miért mondatik hijábanvalóságának?

Felelet az Elsőre: [1] Kell érteni a' bõszszonkodásnak legh első mozdulását az ember szívében. Matt. 15. 19. *Az embernek szíveből jenek ki a' gonoszságok, &c.* A' melly szokot származni a' vének büségétől, Jerem. 5. 8. velle együt munkálkodván a' testi kívánság. Rom. 7. 7. [2] A' bõszszu állást, melly az haragnak gyümölcse. Matt. 15. 19. *Gyilkosságok, paráznságok, tisztátalanságok, lopások. &c.* Ugyan-is az ifju akarmire sem hajlandob ha meg haragzik, mint a' bõszszu állásra: Prover. 6. 34. *vérontásra, Gen. 4. 8.* Es hogy maga magának itiló birája legyen. Psal. 81. 13. Mellyről azt írja Sz. Pál *Thimotheusnak: Az iffju kívánságokat tülled el vessed* 2. Tim. 2. 22. [3] Mintha mondaná: Ne bõszszoncs haraggal Istent, te ellened valo haragra. Psal. 4. 5. *Igen hasznos intés hát ez!* [4] *Sívedet, testedet az Isten előtt gyűlölséges vétkektől, mellyek lekednek testednek kárára lennének meg üresséted, tisztítsd.* Jerem. 4. 14. 15. *Hogy meg tartassál, mert itt az haragot emliti mint sívedet mocskoló vétkeket, a' többit utánna érti.* Prover. 6. 16. 17. &c.

Felelet a' Másikra: [1] Nevezetessen kel érteni a' külső paráznságot, annak jeleit, gyümölcseit, és alkalmatosságit. Job. 36. 14. *Az ő gonoszságokban halnak meg, és az ő életek meg szunik a' paráznságokkal*

B3

nakkal együtt. mellyrűl az hetedik parancsolat elégedendőképpen meg tanit. *Gonosznak* mondgya azt; mert az ember lelkenek, testének örök veszedelmet fűerez. Prov. 7. 27. Mellynek el távoztatására igyekezetet ad e' szocskában: *Vesd el a' gonoszt a' te testedtől*. Ugyanis azt szokta az ember el vetni magátul a' mi utálatos, ilyen már a' paráználkodás, e' miá vesztet vala el mind Isten, s' mind emberek előtt becsületi Dávidnak. 2. Sam. 12. 13. Elveté a' gonoszt testedtől amaz iffiu *Joseph* nem akarván engedni a' *Potiphár* Felelőge kívánságának hogy véle paráználkodnék. Gen. 39. 7. 12. fel magasztalá Isten Királya Ión Egyptomnak. Gen. 41. 41. Azt kíváná már Isten itt, hogy minden iffiak *Josephi* indulattal bírnának. [2] Kell érteni a' bujálkodást, és az iffui kívánságokat. 2. Tim. 2. 22. Eph. 4. v. 22.

Felelet az harmadikra: (1) Itt ez által meg előzi Isten ellenvetéseket ai iffiaknak melly így vagyon: *Hogy ez iffiu Legény létemre örüendő, vidám legyen; sivemnek utáiban járjak, és semeimnek látásit el-kövessem, haragos, és kevely legyen, szeretőket tartsak, s' azokkat szerelém ének mondással bujaságra indicsam, veleket örülljek, világi módon éljek, hegedültessem magamot, éanczollyak, és minden csintalanfágot el-kövessek* iffiuságom tartya, hozzá m' illik én hozzam, nem vagyok még an apos, csak úgy ülnek vesztig mint valami vén anyos, Régjen volna az, ilyen iffiu legénnek, mint én csak *Katuskának* nevezzenek engemet és így csak hijában *herapastanam* el-iffiuságom virágát. &c, Luc. 15. 13. Erre az ellenvetésre felel meg itt az Isten lelke ilyen módon.

don a bölcs *Salomon* által: *Az iffiuság hijában valóság*.

(2) Mondatik az iffiuság hijában valóságnak [1] A' bűn cselekedésre hajlando voltokra nrzve, ugyan is hajlandok. [1] a' tisztátalanfagra bujálkodásra. 1. Tim. 5. 11. 14. [2] Kévénságoknak be töltésére, Joh. 21. 18. Eccl. 12. 1. [3] Szemtelenfegre. Prov. 7. 13. 21, [4] A' Tudománnak és jó tanácsnak meg utálására. 1 Reg. 12. 8. 1 Sam. 2. 25. [5] Vakmerőfegre, alhatatlanfagra. Act. 15. 38. [6] Törvengtelen sok dolgoknak követésére, Luc. 15. 12. Marc. 14. 51. [11] Hogy az iffui idő jövendőbeli sok nyomorúságoknak szerző és érdemlő oka: ugyan is, sok dolgokban avattyac magokat, erejekben bizván, törvengtelenül cselekedvén, mellyec mia, sok és nagy veszedelmekben esnek. Esai. 40. 30. Psal. 78. 31. 63. 2 Rag. 8. 12. Deut. 32. v. 25, Amos. 4. 10. Lam. 5. v. 13.

T U D O M Á N Y

Az ember sivének bűne, a' külső tagait is bűnre viszi. Innen jű ki: *Vesd el az haragot.* &c, mint ha azt mondaná: Elsőben csak meg-gondollya az ember a' bűnt belsőképben; az után viszi végben külsőképben. Sz. Irasbeli bizonyfagok.

Gen. 8. 21. *Az embernek sivének gondolattya gonoszfiffiuságátul fogva* Gen. 6. v. 5. Im hallod gonoszfiffiuságátul fogva, a' herint sok gonosft is cselekezik. Mat. 15. 19. Prover. 4. 23. Luc. 6. v. 45.

Okai e' Tudománnak:

[1] Mert az ember sive mű-helly *Valamiképpen* hogy

hogy a' művelec az ő művöket az műhelyen csinál-
lyák oktan kién úgy adgyák ki: Így fíntén az ember
bívejonak és gonosnac műhelye s' onnan bocsáttatik
ki a' gonosfág avagy a' jófág. Matt. 12. 35.

[2] Mert valamiképpen hogy az ember az ő fémé-
nec látása után jár; így fíntén az ő bívének gondolat-
tya után mégycn az gonosfágnac végben vitelére Dá-
vid [1] Csak meg látá s' meg nézé *Beisabét*, az után
meg-kiváná, bíviben el-gondolá a' paráználkodást,
oktán. [3] végben vivé bándékát 2 Sam. 11. 2. 3. 4.
Többet is így fabogass ide,

[3] Mert a' test magában a' bív gondolatya nélkül
femmit sem mivel, hanem edgyűt munkálkodnac Ők.
Azért ha a' bív bűnt munkálodic, a' testis hozzá-
nyorit. Rom. 7. 23. 24.

Tudománybul ki jövő gyümölcsöző Hasznok.

[1] Haszna oktatás: [1] A' bívbeli gondolat melly
eistátalan fíntén úgy véték az Isten előtt mint a' meg-
cselekedet gonosfág. *Vesd-el a' haragot a' te bívedből*.
Azért javallyuc az *Theologus*oknak amaz *distinction*it.
A' bűn vagy bívbeli vagy sajbeli vagy cselekedetbeli.

Kérdés. Micsoda a' bívbeli véték? Felelet A'
emberben lévő veset kívánság, nagy gondolat. Mat.
5. 28. A' melly gonbolat a' bűn körül három fele
[1] Máganos gondolat (*simplex apprehensio*) mikor a'
ember gondolkodik mellyik a' jó mellyik a' gonosf
hogy így a' kettő között külömbfíget tudgyon tenni
Eza' Christusban is volt Matt. 4. 1. s' nem véték
gondolat. [2] A' javallással valo hajlando indulat Ja.
2. 14. [3] A' végben vivő bándéc s' alkalmazossá-
gok.

Kérdés Erről is; ol már a' mi tudományunk melly vé-
tek.

Kérdés: micsoda a' bívbeli véték?

Felelet: Hazugság, hamis eskűvés, átok, ísítok,
káromkodás, és híjában valo beséd, trágárlág, ragal-
mazás. Matt. 12. 36. A' melly lét; en külső hangos
szóval beszédvel. &c.

Kérdés. Micsoda a' cselekedetbeli véték?

Felelet: A' külső cselekedetben lévő törvényte-
lenfég; A' micsodás: Paráznaság, bálvány imádás, há-
zasfág rontás, éktelen puhaság, férfakkal valo tisztá-
talanság, lopás, fősívényfég, rebégség, tolvajlás, raga-
dozás, ember sanczoltatás, gyilkofság, hejja hujja
tánczolás. 1. Cor. 6. 9. 10. Matt. 15. 19. és több
vétkek ezekhez hasonlok. &c.

(2) Ha az ember bíve tisztátalan, a' testeis tisztá-
lan; mert a' bívről a' testre által hatt a' tisztátalanság.
*Vesd-el az haragot a' te bívedből, a' gonosf a' te tes-
tedből.* Azért hogy a' te bívednek haragja ne hasson a'
te testedre által. Esai. 59. 7.

(3) A' bívnek gondolatirul visely elsőben gon-
dot s' azt orvosollyad. Jer. 4. 14. másod rendben
testedet a' bűntől oltalmazgad. *Prima cura cordis,*
secunda corporis. *Vesd el a' te bívedtől az haragot, az*
után a' testedtől a' gonosf.

Második Haszna Feddés:

(1) Azokat kik azt mondgyák: *Elég nékem ha*
külső tagaimat oltalmazhatom a' vétkektől; akarmi-
sodás tisztátalan legyen a' bívem, mint a' Phariseus.
Luc. 18. 12. Nem tetczik ez Istennek, mert az Isten
tökél-

tökéletes szívét kíván. Deut. 6. 5. Gyűlöli penig-
len ez ilyen kettős szívét. Psal. 12. 3.

(2) Azokat, kik az szívnek rosz gondolattját csak
lemminek tartják, holot az embernek lelke, teste, a
Sz. Léleknek lako Temploma; azért kívánnya Isten
hogy mind a' kettőt bentül, és tisztán tarcsuk, és bir-
juk. Eph. 5. 3. 4.

(3) Azokatis a' kik testeket a' bűnnel meg fertez-
tettek. és meg nem tisztították. Eph. 4. 19. Jerem.
8. 21. 22. Mit várhattoc kik ilyenek vadtok? E-
gyebet nem Isten haragjánál, ha meg nem tértek.
Ezech. 33. 9.

Harmadik Haszna Intés:

(1) Ember visely gondot síved gondolattjárul,
és a' te testednek külső munkáirul. Prov. 23. 26.
Mich. 6. 8.

(2) Terj meg síved szerint, mellyet külső csele-
kedetteddel mutas meg. Amos. 5. 15. Jac. 2. 18.

(3) Könyörögj Istennek síved tisztításáért. Psal.
51. 12. *Teremes én bennem tista szívét Uram!* Mert
a' tista izivűvek, s' az ártatlan kezűek Isten eleiben
el mehetnek. Psal. 24. 4. 5. *Es így él a' ti sívetek*
mind örökké. Psal. 22. 27. Amen!

Isteni Tisztélet Ideje.

Prædic. Könyv. 12. v. 3.

Es emlekezzél meg a' te Teremtődrül a' te iffuságod
nak idejében; mig a' veszedelemnek napjai el nem jönnek;
és mig el jönnek az estendők mellyekről azt mondgyad:
Nem szeretem ezeket.

Kezdő

Kezdő beszéd:

T *Anics a' Gyermekeket az ő utának modgya szerint még*
mikor meg vénhecsikis el nem távozik attul. Prov.
22. 6. *A' melly, a' Gyermekek tanítását javallya s'*
hasznát meg mondgya. Javallya a' Gyermekek ta-
nítását.

(1) Mert oftán meg tanullya az Urnak utaiiban
valo járást. Psal. 119. 9. & 143. v. 10. Psal. 71. 17.
Isten tanítottál engemet az én gyermeksegetül fogván;
és mind e mai napig hirdetem a' te csudálatos dolgaiddat.

(2) Mert így a' tanult bölcsesség által meg emle-
kezzhetik az Istenről. Psal. 19. v. 8. *Az Urnak igaz*
tanubizonság tétele bölcsességet ad a' kisdedeknek. Psal.
71. 16. *Hasznát meg mondgya a' Gyermekek tani-*
tásának, ha meg vénhecsikis el nem távozik attul, a'
mit tanult. E' végre inti immár az Istennek Lelke a'
Bölcs Salamon által ez iffikat az Isteni tiszteletre,
hogy ha meg vénhecsikis el ne távozzanak attul, a'
mikor így szól: *Emlekezzél meg a' te teremődrül, &c.*

Summája e' Leczkének:

Isteni Tisztéletre valo Intés, ahoz valo idő.

Két Rései vadnac.

(1) Az Isteni Tisztéletre, vagy kegyesslegre valo
Intés. Ezekben: *Emlekezzél meg a' te &c,*

(2) Vagyon ahoz valo idő; melly háromban feje-
ződik ki: (1) *Mig a' te iffuságodnak idejében vagy.*
(2) *Mig a' veszedelemnek napjai el nem jönnek.* (3)
Mig el jönnek az estendők mellyekről azt mondgyad:
Nem szeretem ezeket.

Leczke Magyarázattya kérdések által:

C2

[1] Mi

[1] Micsoda a' Teremtőjéről meg-emlekezni?

[2] Mit kel érteni a' veszedelemnek napján?

[3] Mellyek lehetnek azok a' mellyek felől ostan azt mondgya az ember; Nem szeretem?

Felelet az elsőre: [1] Az hitetleneké Istenről el-selelkezni. Psal. 50. 22. *Vegyétek esetekben immár ezt és kik Istent el-selejtették.* Psal. 9. 18. & 106. 21. [2] De a' hiveké Istenről meg-emlekezni. Itt azért az meg-emlekezélen értetik az Isteni tisztelet; kegyes élet. Exod. 20. 8. *Meg-emlekezzél a' Szombath napjáról hogy azt meg-szenteljed.* Job. 36. 24. *Iffiuságodban mondgya nevezetesen hogy meg-emlekezzél a' te Teremtődről:* [1] Mert az iffiak taníthatóbbak az gonoásban meg-rögzött öregeknel. Esai. 28. 9. Dan. 1. 4. Matt. 10. 25. [2] Mert az iffiu időnél nincsen alkalmasabb idő az Isteni Fndománnak tanulására. 2. Tim. 3. 14. 15.

F. az másodikra: a' vénseggnek s' öregségnek napjait a' mint a' többiből ki tessék: [1] Mert ostan mikor azok el-következnek az öregek kétfér gyermekek s' az utolsó mind veszedelmeseb az elsőnél, sem magánac, sem másnak nem szolgálhat, sőt majd mindennec terhére lésen: Mint amaz Öreg Barzillai képen meg-magyarázza: 2 Sam. 19. 35. *Mi szükség volna immár hogy a' te szolgálj az én Uramnak a' Királynak terhére lenne.* Psal. 71. 9. [2] Mert a' lelki ismeret-is ritkán csendes az ő iffiuságában cselekedet vétkei miatt. Psal. 25. 7. *Az én iffiuságomnak bűneiről, és én vétkeimről meg ne emlekezzél.* &c.

Felelet az harmadikra: [1] Az iffiu vétkek mellyec mássor

mássor voltak kedvesek, már most nem kellenc. 2. Sam. 19. 35. *Szüksége immár énnekem halgatnom az enklő ferfiaknak, és asszonyi állatoknak savakor? mint ha mondaná: Nem szeretem én azokat.* [2] A' világi s' testi gyönyörűségek, mellyek az iffiaknak tettfe-nek, az öregek pedig nem szeretnek. [3] Mikor még a' jo is diátlennék látják Psal. 39. 3. [4] Az étel, mikor t. i. majd minden falattul meg-csemerlesz 2 Sam. 19. 35. [5] Az kedvetlenség az, (morositas)

NB. Ez az harmadik kérdés a' több verlekéből mellyek következnec, punctumok szerint meg-magyaráztatnak csak vigyáz rája.

F U D O M A N Y

A' ki azt kívánja, hogy Isten ő rola vénségében meg-emlekezzék; attul Isten is meg-kívánja hogy iffiuságában s' jo állapotjában rola el ne felelkezzék. Innen jár ki: *Emlekezzél a' te teremtődről.* &c.

Sz. Irasbeli bizonyfágok.

Psal. 71. 18. *Vénségemig és az én meg-öszülésomig Isten ne hadgy el engemet.* &c. Psal. 148. 12. Psal. 145. 14. Jobi. 36. 11. Esai. 46. 4. *Mind vénségemig ugyan csak én, és mind addig mig meg-öszülök én hordozlak, és meg tartalak; halgassatok engemet.* &c. v. 12. Prov. 1. ult.

Ellenvetések:

(1) *Elég az iffiuak ha vénségében meg-emlekezik az ő teremtőjéről; mert akkor ostan inkább rá érkezik?*

Felelet: Ugy vettem esemben hogy úgy akarják meg-tartani az emberek Töröki módon, mert ő kö-zöttök is az iffiu igen jár a' mecsertben. De a' sent irás

nem úgy tanította, hanem azt akarja, hogy az ember még ifjúságában szokassa magát az Isteni tiszteletre, mely a' kegyes élet. 1 Tim. 4. 8. Mert ha ősrán meg-öregszik az ember arra igen alkalmatlanná tétetik, ugyanis néha nem hall, nem lát, nem érez, nem ért, nem mehet a' Templomban lábainak fájdalmi miatt. 2. Corin. 16. v. 12. Akkor e'ésben jut hogy ha ifjúságában Istenét kereste volna, jó lett volna. Azért könnyeb Istenet szolgálni embernek s' alkalmatossab ifjúságában, hogy nem mint vénységben.

(2) *Meg emlékezik az Istenről akkor az iffiu mikor bor itallásban a' pohárt így köszöni el: Az aldigyon meg a' ki Teremtet; és mikor esküszik, szitkozódik, káromkodik. &c.*

Felelet. Nem elégzik Isten azzal meg, sőt haragra ingereltetik olyankor; Azért jaj az ilyen iffiaknak jövőendőben. &c. Ezech. 16. 22. 23.

Erősítő Okai a' Tudománnak:

(1) Mert az Isten azért teremtet minket hogy az ő igaságáért, irgalmasságáért és minden lelki testi munkáért meg emlékezzünk. Psal. 8. 4. 5. & 92. 3.

(2) Mert az Isten azt meg érdemli. Apoc. 4. 11.

(3) Mert még a' kerekségben köteleztük magunkat arra, hogy az ő Zászlója alatt életünk fottáig hiven, és igazán vitézkedünk. Már az Isten ezt fel nem bontja, hanem túlünk meg várja. Apoc. 2. 10.

Hafnait jelentem:

Első Hafzna Oktatás: (1) Minden része életünknek Istennek hmentelendő. Psal. 148. 12. Akar gyermek légy tanuly Istennek szolgálni. 2. Tim. 3.

15. Akar

15. Akar iffiu legény légy emlékezzél meg a' te Teremtődről. Matt. 19. 20. 21. Akar meg állapotot idejű, légy Istenes életű, mint Josiás. Akar idős ember, vagy öreg légy de a' te Istenedtől ne távozzál el. Légy olyan mint a' Dávid. Psal. 84. 11. Anna. Luc. 2, 36. 37. Psal. 119. v. 100.

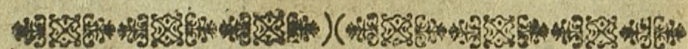
(2) Az iffiu idő vagy jonak, vagy gonosznak vető ideje; Az vénység vagy Isten áldásának, vagy büntetésének aratásának ideje. Eccles. 11. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

(3) A' ki meg szokta ifjúságában a' gonoszságot cselekedni; gyakran meg esik az, hogy azon gonoszságot vénységben, sem akar el hadni. Jerem. 13. v. 23. *Ha el változtathatja a' szerecsen az ő bőrt, és a' Párducz az ő tarkaságát; tiis jót cselekedhettek holot a' gonosz cselekedetet meg szoktatok. Jer. 4. 22.*

Második hafna Feddés, [1] Az olyan véneket kik sem ifjúságokban, sem már utollyára, mikor fel lábok a' koporlóban vagyon nem emlékeznek meg az ő Teremtőjéről, nem akarnak Istennek szolgálni Illyenec: [1] A' vén paráznák. [2] A' vén gyilkos agh rava' emberek. [3] Káromkodók, átkozódók, bitkozódók, esküvők, rágalmazók, trágárok; és az igazság hohéri, a' micsodafok (oh nagy gonoszlág!) bűvön taláztatnak. Mellyec miá az Isten haragra indítatik, az Isten hű szolgai meg-homorodnak. [2] Az iffiakat kik inkább akarnak az ördög sugarlásáért, testi kívánságokról, és e' világi gyönyörűségről meg-emlékezni, hogy nem mint a' Teremtő Istennek szolgálni, ördögnek hmentelvén ifjúságoc virágát, Elai. 45. 9

Harmadik hafna Intés: [1] Ti Vénec már utollyára

Iyára (ha késő nem volna) Solgályatok Istennek:
 [2] Ti Iffiak, Szűzek, és Gyermekek ismérjétek meg
 a' ti Teremtő Isteneteket; és becsüllyétek a' Vőne-
 ket. 1 Pet. 5. 5. 1 Tim. 5. 1. 2. Levit. 19. 32.
 [3] Mindgyájan azt cselekegyük a' mit Isten kíván
 e' Tudományban ő rola emlékezzünk meg ifflusá-
 gunkban, hogy ő is el ne hadgyon bennünket a' mi
 Öregségünkben. A M E N.



Vénség le-Írása:

Prædik. Könyv. 12. v. 14.

*A' mig a nap meg-setetedik, a világossággal, az holdak
 és a csillagokkal egybe, és mig a sűrű felhők el-
 érkeznak az eső után.*

Kezdő beszéd:

Micsodás rettenetes büntetése legyen Istennek a'
 világosságnak meg-setetülése, meg tudták vol-
 na mondani az Egyiptombeliek a' kik ezt meg költö-
 ták vala igen somoruan. Exod. 10. 22. 23. *Lőnek
 felette igen nagy setétségek Egyiptom földén három
 napokon. Nem látták egymást, és senki az ő helyéből
 fel nem költ három napokon.* Micsodás iszonyu do-
 log legyen az Itéletnek napjának előtte úgy mint jelül
 a' tündöklő napnak meg homályosodása, az holdnak
 nem fénlése, a' csillagoknak az Egről való le hullása.
 Matt. 24. 29. meg irattatik; melly kőzönseges lélez.
 De vagyon még magános nap s' annak a' magános
 napnak meg-setetülése, mellyet [oh nagy jaj!] az ö-
 regek

regek vénségeknek idején meg érznek, mellyet ne-
 hezebben szenvednek a' közönseges napnak meg ho-
 mályosodásánál. Mellyet a' Bölcs Prædicátor által
 az Isten Lelke igen szépen előnkben ad, e' leczkében,
 ez szép hasonlatosságokban: *A' mig a' nap meg-sete-
 tedik, &c.*

Summája e' Leczkének:

A' vénségnek hasonlatosságokbul való le-írása.

Két Rései vadnac.

(1) A' vénség le-írása, im ezekben: *Meg-sete-
 tedik, el-érkezik.*

[2] Vagyon az hasonlatosság a' mellyel az meg-vi-
 lágosittatik: *Nap, világosság, hold, csillagok, felhő,
 eső.*

Magyarázatra való Kérdések:

(1) Mit kell érteni a' *Napon, világosságon, holdon,
 csillagokon?*

(2) Mit kell érteni azoknak meg-setetüléseken?

(3) Mit kell érteni a' *sűrű felhőkön, és az esőn?*

Felelet az elsőre: [1] Nem tulajdonképpen való
napot, világosságot &c. kell itt érteni. Hanem [2] a-
 azoknak nevezetek alatt tulajdonitásképpen való dol-
 got kell meg-jegyezni; mint: Mich. 3. 6. Azért itt
 a' *napon, világosságon* [1] kell érteni az iffiúi serénysé-
 get, mind elméjének s' mind testének gyorsaságát,
 melly iffiúi serénység, mindeneket vidámit mint a'
 nap, &c. mindenre is alkalmas; úgy hogy mikor
 az embernek mindenképpen jól van iffiúi állapottya,
 a' mondatic felőle: *Fen van most örömenek napja*
 mellyet Isten el is szokott nyugtatni a' bűnert *fényes-
 dében.*

délben. Amos 8, 9, 10. [1] Az iffúi elménec örömet, melly a testi kívánságban s' annac végben viteleben mutatódik ki, mellyet tilt vala, v. 1, 2.

Felelet a másodikra: Itt a *setéséget* nem a maga értelmében kell venni, hanem annac nevezeti alatt kell érteni: (1) Ejjeli nappali, vagy süntelen való nyomoruságát a vénségnek, melly nehezségeket az öregec jól tudnac ki-fejezni, nem a testnek erőtelenségét, a szívnek majd mindenkori szomoruságát, kedvetlenségét; ugy hogy valamiképpen a napnac lemenesét, enyelését étfzaka szokta követni: így szintén az iffúi időnek el-múlását vénség; már itt az iffúság napnak, világosságnak, &c. mondati; a vénség *setéségnek* nevezetetic. (2) Az halált, ugy hogy érte értelmé ez: mig meg nem halsz. (3) A' korporsóban, sírban való bé-állást, az az; mig a korporsóban, sírban nem tesznec, addig emlekezzel meg a te Teremtődről, mert ott nics Isten felől emlekezet. Psal. 6. v. 6.

Felelet a harmadikra: Ugy szintén itt-is e' szók: *sűrű felhők*, *első* a magoc értelmében tulajdonképpen nem vétetnec; Hanem [1] az *Eső* jelenti a sírást, s' gyakorta való jajgatást. [2] A' *sűrű felhő* az edgymált erő, hirtelen következő fájdalmat, bánatot, szomorkodást, gondolkodást, kedvetlenséget, maga meg-unását, és szemeidnec a sírás miá homályosodását. [3] *Erkezik*, az az: a nyomoruság, a nyomoruságot, a fájdalom, a fájdalmat &c. követi. Job. 16. 14. Mint a hab, a habot űzi. Psal. 42. v. 8. Mint a vénnek erről magok-is jó tanubizonyságot tehetnec.

hetnec. Mert ő benne hol edgy, hol más dolog firalmat indit. Job. 16. v. 16. melly itt *elsőnek* nevezetetik; az a' sírás el-múlván az után jő, és következik bámtalan sokféle gondolkodás. elmélkedés mind az el-multakról. Psal. 77. 6. mind a jelenvalókól, mind a következőkről, a mellyec itt *sűrű felhők*hez hasonlittatnac, a melly másképpen világi szorgalmatosságnak-is hivatit. Matth. 13. 22.

T U D O M Á N Y

Mihelyt az iffúi állapotnak napja délről meg-hanyatlak; mindgyárt kezd ember (elzandónkint, hónaponkint, hetenkint, naponkint, étfzakánkint, óránkint, fertályonkint, minutác szerint) *lassan lassan* elméjére nézve szomoruságra, kedvetlenségre; testére nézve erőtelenségre, fájdalomra s' sírásra változni. Innen jő ki: A' mig a' nap meg-setetedik, &c. Gen. 47. v. 9. A' holott a' Jákób délről meg-hanyatlott estendeit bámlállya, s' igen nyomoruságoznac mondgya, *búidosó esztendőknek* nevezi a maga részéről. 2 Sam. 19. 34. 35. Psal. 90. 10. A' mi esztendeinknek napjai hervn estendő, vagy mennel fellyebb nyolcovan esztendő: és azoknak szinte a' java is nyomoruság, és fáradság, melly mikor el-muln, el-repülünk.

Okait számlállyuk elő:

[1] Mert az iffúságnac vétkei a mellyeket cselekedtél, az Istennec igasága szerint, csendességben, békeességben elni nem engednec; mint az első Tanításbul ki-tetizik.

[2] Mert az iffúi melegség, ver, nedveség fogyton fogy,

ton fogy, apadton apad; mellyről a' természet vizsgáló *Doctorok* szép tractatusokat irnak.

[3] Hogy ez változó életről, szemfény vestő csalárd világról, a' változhatatlan, s' meg-csalhatatlan dicsőségre kívánczok, és abból észbe vegye azt hogy az Isten még az ő Szolgáinak is nem adott változhatatlan erősségét. Job. 4. 18. Es hogy ofztan az ember nyomorult világi állapotját meg-unván ugyan haza keredzék a' vén Simeonnal: *Mostan bocsásd el a' te szolgádat Uram békefűszert a' te beszéded szerint.* Luc. 2. 29.

Háznait mutogassuk meg:

Első Házna Oktatás: [1] Ha iffiúságodban kegyes életű, jámbor voltál, ugyan azon kegyes életű légy vénsegedben is; hogy amaz kőz beszéd béne helyek rajtad: *Angelicus juvenis, senibus satanizat in annis.*

[2] Az embernek e' világon minden állapotja változandó, mulandó, mint a' nap, hold, csillagok fel-kelnek, délre mennek s' el-enyésznek.

[3] Az Öregek állapotja fájdalmas, siralmas, szomorúságos; mert fájdalomra változtanak, ugyan-is, a' vénsege mindennapi betegség.

Második Házna Feddés: (1) Azokat az iffiakat, kik magoknak sokat, s' mindenkori jó állapotot s' egészségét, meg maradált, boldogságot igirnek; Mint a' Dávid is. Psal. 30. v. 7. *Az én jó állapotomban így gondolkodom vala: soha meg nem változik az én állapotom, holott: Felix Civitas quae tempore pacis cogitat de bello.* Így szintén boldog ember az a' ki jó egészség-

géséges állapotjában gondolkodik jövendőbeli nyavalyájáról. Sok iffiakat ma el-ragadott e' világnac szerelme, testnek kívánsága, szemeknek bujálkodása, életnek kevélysége. 1 Joh. 2. v. 15, 16. Már mit varhatnac az olyanoc egyebet az hátul otó pálczá-nál, melly öregsegekben esik.

(2) Kic a' kegyes életnek még csac nevezetitűlis irtóznac. annális inkább annac követésetűl; sőt a' kegyes életű iffiakat csufolván bólnac illyeket: *Bóldog Árpády Katonája ám ez.*

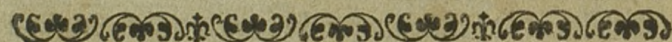
Mondhatnád:

Lám Psal. 92. 15, az mondati hogy: *Véségeken is gyümölcsözne az igazak, kőverec es zöldellőc lesznek; Azért iffiui kegyes életnek gyakorlalat csac vénsegemre hagyom?*

Felelet: Nem jü onnan a' ki; mert annac értelme ez: Hogy az igazak a' meg-ísmirt igazságban, hitben reménységben s' annac követésében alhatatosoc mint a' jó termő fák a' gyümölcsözésben. Psal. 1, 3. Némuly-meg te kegyes életet mocsokolo álnoc ember, kinec nyelved olyan mint az harisnac, de jövendőben meg-haloltatvan meg-fogattatol. Esai. 8. vers. 15.

Harmadic Házna Intés: (1) Kezd-el iffiúságodnac jó hajnallyában a' kegyes életet keresni, követni mint a' Dávid mondgya, Psal. 5. 4. és mint az Isten kéri iffiúságod s' ívet hogy ő neki adgyad. Prov. 23. 26. *Ne kövesse a' te szívéd a' bűnösöket hanem az Isten-felöket egész napon.* Prov. 23. 17. Mert ugyan-is a' ki iffiúságában jámbor, jámbor az vénsegeben-is.

(2) Mikor oltán elmédben, és testedben ilyen változások érzed kétfélegben ne essél az Isten irgalmasága felől; taplald ezzel hitedet hogy az Isten maga így szól: *Elec én azt modgya az Ur Isten: Nem akarom az hitetlen halálát, hanem hogy az hitetlen kiserjen az ő utáról, és ellyen.* Ezech. 33. 11. Sőt kérjed az Ur Jესus Christust; hogy az ő irgalmaságának napja te előtted le ne mennyen; Mert ha a nap hód &c. meg tetétedik is, de a' Christus Jესus amaz igaz világosság soha meg nem változik, hanem örökké fénlik. Apoc. 21. v. 23. Mondgyad tehát te is Daviddal: *Néz reám és halgass-meg engemet én Uram Istenem, világosíts meg semeimet, ne aludgyom el az halálban.* Psal. 13. vers. 4. Amen.



Erötelen Vénfég:

Prædic. Könyv. 12. vers. 5.

A' melly időben meg-mozdulnak az háznak amaz őrizői, és nem birják magokat az erősség, és megállanak az életnek őrlői, és meg homályosodnak az ablakon ki nézők.

Keszdő beszéd:

AZ Isten, az embert nem erőtelenné, hanem erőse teremtette vala. Gen. 1. 26. *Uralkodgyék.* &c. De mihielyen vétkezéc lőn erőtelenné, Gen. 2. 17. *Haláltnac halálával halts-meg;* azaz: minden napon erőteleneb erőteleneb lesés miglen el-jűn az hogy meg hally. Gen. 3. 19. A' holott is az ember-

nec or-

nec orezájanac veritéke jelenti erőtelenséget. A' melly erőtelenséget tagokra sabogat itt sēp hasonlatosságokkal elven a' Bölcs Prædikátor, mikor így szól: *A' melly időben meg-mozdulnac.* &c.

Summája ez igiknec:

A' vénec Tagainac erőtelensége, és ki-tejezése.

Két Részei vannak:

[1] A' Vénec tagainac erőtelensége, im ezekben: *Meg-mozdulnac: nem birják magokat, meg-allanak, meg-homályosodnac.*

[2] Az Öreg ember tagainac erőtelenségének ki-tejezése, im ezekben: *Az háznak amaz őrizői, erősek, életnek őrlői, ablakon ki-nézők.* E' Leczkét világosító Kérdések:

(1) Mint kell érteni a' *mozdulando házon*, és annac amaz *őrizőin*?

(2) Mitől az *erősség* kik *nem birják magokat*, és az *örök* kik *meg-allanak*?

(3) Mit kell érteni az *ablakon ki-nézők*ön, kik *meg-homályosodnac*?

Felelet az elsőre: [1] *Az ház;* az embernek egész teste. 1. Pet. 2, 5. *Ti is mint élők cspétesetek-fel, hogy legyetek lelki ház.* [2] *Az őrizők;* az embernek kezei, és azon lévő fegyvert meg-fogható, ellenféget meg-horitható ujjak. Matt. 12, 29. Psal. 144, 1. *Aldos legyen az Ur az én kösiklám, ki tanittya az én kezemet hadakozásra, és az én ujjaimat a viadalra.* Es maga őltalmára el-áladhato, avagy fel-álhato lábac. Psal. 40, 3. 2. Sam. 2, 18. Azért értelme ez. Addig szolgál Istenednek a' mig erősség les;nec kezeid, lábaid,

baid, és azon lévő ujjaid semmi erőtelenséget nem költsz, dolgozhatol, jöhecz, mehecz. &c. mint-ha mondaná: Hogy ha oltan meg erőtelenséget lassabban, homorubbán fogálhatsz, hanem addig legyen a' mi lében.

Felelet az másodikra: Az erősségen kell érteni: [1] Az elménec erősségét, melly az akarat, és az értelem. [2] Kezeidnec erősségét mellyet karjaiddal vis végben mind a' jónac be-gyűjtésében, mind a' gonoltnac el-hárításában, és lábaidnac erős szarait, mellyeken az inadat jól bírod mint ama' könnyű lábú Afaél. 2.Sam. 2. 18. Már ezeknec magoc nem bírása ebben áll: Hohy te a' ki az előtt karjaid lábaid erejében dicsekedtél, bíztál, azok meg-köszvényesedvén meg-erőtelenedel, senki nem fél tülled, nem becsűll, eszedben jutván régi erőd meg-haragfól, mérgefedel, mérgegedben sírsz, a' melly sírás-is tagaidban erőtelenséget szerez. 1.Reg. 1. 1. Az örlök nem egyebek, hanem a' szádban lévő alsó, felső fogaid, mellyek a' fájdalom miatt el-töredeznec, ki-hullanac, ki-vonatarnac, mellyec miá nehezen, és lassan lassan chetel, dörmlődöl. Hogy penig örlöknek nevezi, veszen hasonlatosságot a' malomban lévő alsó felső kövekrül, mellyek el-romolván csak vesztegetik a' gabonát, melly mind a' molnárnak s' mind az örlötő gazdának nehézségére, és kárára vagyon.

Felelet az harmadikra: Az ablakon ki-nézők a' két édes látó szemeid, mellyek oltán meg-fetétülnek s' homályosodnac mint Isák-nak. Gen. 27. 1. és Jakób-nak. Gen. 48. 10. a' Vénységnek miatta. Ertelme mind ezeknek:

ezeknek: Addig szolgallyad, és dicsírsz a' te Uradat. Istenedet, a' mig kezeid, lábaid, karjaid, inaid, erősségek, fogaid fájadban erőssen állanak, és a' te szemeid mindent élelsen s' jól láthatnak, könyveket olvashatnak. &c.

T U D O M Á N Y

Mikor az egész testedben érzed kezeidnek, ujjaidnak, karjaidnak, lábaidnak, inaidnak, erőtelenséget, fogaidnak fájdalmát, csorbaságot, szemeidnek homályosságát, jelei annak hogy az Isten reád meg-haragutt volt.

Innen jű ki: A' melly időben meg-mozdulnak &c. A' Tudománt rendel erősítő íz. írásbeli helyek.

Judic. 3. 25. Támaszta az Ur ó nékiek meg-tartót Ebrúdot, Gerának fiát, ki feminenek fia vala, kinek a' job keze hasontalan vala.

2. Cronic. 16. 12, Meg-betegedék Afa lábai miatt &c. annyira hogy igen meg-nevekednek az ő nyavalyája: mindazáltal az ő nagy könnyében-is nem az Urat keresé hanem az orvosokat. Gen. 27. 1. Meg-vénhűt volna az Isák, meg-homályosodtak volna az ő szemei annyira hogy nem látna. Gen. 48. 10. Psal. 38. 11. Joh. 9. 1. Psalm. 31. 11. El-fogyatkozot életem a' bánat miatt, és az én estendeim a' fohászkodás miatt, az én erőm el-szakadot az én hamisságomért, és az én csontaim meg-senyvedtenek. Ládde hogy 8. írás szerint van e' mi Tudományunk.

Okai e' Tudománnak:

(1) Mert ha az ember nem vétkezett volna; mind azokat tagaiban nem érzene; de vétkezett Gen. 3. 6.

E Azokat

Azokat azért tagaiban meg-érzi. Gen. 3. 19.

(2) Mert az halált meg előző nyavalyákat eléb meg kel költeni Aét. 14. 22. Plal. 34. 20. Gen. 2. 17. az után meg kel halni. Heb. 9. 27.

(3) Hogy a' testnek erőtelenségei által el-késhettesek az ember bűneinek meg-ismérése, és abból való ki-térése.

Hafznait említsük:

Első Hafna Oktatás: (1) A' testnek erőtelenségében lévő nyavalyás ember, az Isteni szolgáltnak külső dolgában csak keveset épül, az halállal való tusakodásban pedig semmit sem; Mert a' kemény nyavalya őtet attul el-tiltya, az halál pedig eszébe sem jut tattyá; Azért a' kegyeslegben addig épülly, míg ifjúságodnak ereje vagyon. Ugyan is mikor mind ezek meg-környékeznek hamarabb, és gyakrabban az öreg, és apro jajjok jutnak eszébe, hogy nem mint az Istenhez való buzgó fohászkodás, Templomban való menés.

(2) Az ilyen nyavalyák a nyomorult embernek mind meg annyi arestumok, fog-házak, tömlöczök. A' begény sánta *Mefiboseth* erre példa. 2 Sam. 9. 13. Es a' betegek, s' ágyban fejlődök, nyomorékok. &c.

(3) A' bűn az embert soha nem teszi erőse, hanem inkább a' melly erő az emberben volna azt is fogyattya Ezech. 7. 13. *Senki az ő alnoksága miatt, az ő életét meg nem erősítheti.*

Második Hafna Feddés.

(1) Azokat az iffiakat kik a' meg-élemedet erőtelen öreg embereket nem becsülik, a' kicsodás erkölcste-

kölcstelen iffiakat nevele e' begény árva Magyar haza kik előtt az öreg becstelenségre juttat, nevek e' léven: *Te Apa, Te Vén Bátya a' saradban szállott már tenéked az esed*, egyéb rut bitkos beszédekkel őket illetvén: Hát ti Istennek hűséges szolgálai kik az vénfégnek idejét már el-értétek mit nem szenvedtek? Sokat Elifeussal a' Bethelbeli csufolodo gyermekektől. 2 Reg. 2. 23. az az: e' világnak Istentelen fiait, leányit; De hadgyátok Istenre, mert nincsen már a' ki a' ti ügyeteket meg-lás, s' meg bosszulla. &c.

(2) Az olyan öregeket kik testekben Isten súlyos kezeit érzvén vele pántolodnak, békételenkednek, holott az ilyennek nyavalyáját nem könnyebíti, hanem inkább öregbíti, tanulmányok nyavalyás emberek a' Jóttul békességes tűrést. Job. 5. 10. 11. Ezech. 38. 2. 3. Elipaptul Isten akarattya alá való bocsátkozást. 1 Sam. 3. 18. Ugyan is ezeket kívánja vala Pál Apostol; Col. 1. 11. *Minden erővel meg-erősítessetek az ő dicsésséges ereje által minden örömmel való békességes szenvedésre és türésre.*

Harmadik Hafna Intés:

(1) Testnednek erőtelenségét szenvedő ember légy békességes tűrő; Mert kicsoda vagy te, hogy a' te Teremtőddel szemben főknel. Rom. 9. 20.

(2) Minden igyekezeteddel azon légy, hogy arra az állapotra juthass a' melyben nincsen erőtelen vénfég Eph. 4. 13. 2 Cor. 4. 16. Így léssen ostan hogy még e' világi életedben lévén mennyei Polgárnak neveztesse Phil. 3. 20.

Ez

(3) Ha

(3) Ha tagaidban lévő erőtelenségedet bü mértékben érzed folyamodgyál ahhoz, a' ki erőtelenségedben erősítő gyámollésein, melly a' J. Christus Beteg vagy? meg-erősít ő. Ezech. 34. 16. Kezeidnek lábaidnak ereje el fogyotté? meg-erősít ő. Psal. 73. 27. Psal. 18. 37. Szemeid meg-homályosodtaké? világosság ő. Psal. 146. 8. Nyomorult vagy? itéletet szolgáltat ő. Ehez ő vagy? eledeltád. Fogoly vagy? meg-sabadít. Elestél? fel-emel. Jövevény vagy? oltalmaz ő. Arva, özvegy vagy? táplál ő. Psal. 146. 7. 8. 9. Mind ezeket és többeket meg-talál a' J. Christusban, csak hogy kívánnád, keresed, és kéréd. Matt. 7. 7 8 9. 10.

(4) Iffiu mig időd vagyon reá szolgálly az Istennek: Ne hadgyad iffiulágod virágát az Ördögnek, e' világnak, és a' testi kívánságnak le-űakastaniok: Indicson tégedet erre a' te Teremtődnek kívánsága. Indicson, a' jövendő életnek boldogsága. Indicson a' régi Szenteknek aranyas példája. Oh Isten mi Istennünk! minden rendben s-hivatalban lévőnek adgy olly bivet, adgy olly lelket, hogy hozzád fordulván te-néked szolgálhassunk Amen.

ÖRegek Némafága; Vének nyughatatlanfága.

Prædic. Könyv. 12. vers. 6.

Es az ajtok kívül be-záróztatnak a' malomnak zugásának meg-állásáért: és mikor fel serken csak a' madarká-

madarkának szavára is, és mekor meg-űünnek az éneklő Leányok.

Keszdő beszéd:

AZ iffiu állapot, az öregi állapottul igen megkülömböztetett, (1) Ebben, mert az iffiu vidá v. 1: az öreg pedig somoru. v. 3. (2) Az iffiakat mindenek űeretik, és néki űrűlnek, űk is másnak; de az öregeket nem űeretik annyira. (3) Az iffiu igen jo álmos avagy alható, úgy hogy még puska vagy ágyu roppanásis, nagy mendörgés harlogása, és űp, trombita űava alig űerkentheti fel; de az öreget még a' madarka űó is fel-űltheti a' mint e' leez-e tanította.

A' holott Summa űerint:

Vagyon az öregek Némafága, nyughatatlanfága:

Két Réűei vadrac.

[1] A' Vének űótalanfága; im ezekben: *Az ajtok kívül be-záróztatnak a' malomnak. &c.*

[2] Az öregek nyughatatlanfága; mikor fel-serken csak a' madárnak szavára-is. &c.

Magyarázatra való Kérdések:

[1] Mit kel érteni, a' kívül be-záróztatott ajton? a' malom zugásának meg-állásán?

[2] Mi értetik, a' madarkának szaván?

[3] Mit jegyez itt: *az éneklő leányok meg-űünése?*

Felelet az elsőre. [1] Némellyek értik a' két ajtonak egyikén a' géget, melly emberben a' lehelletet való, a' másikon azt a' mellyen az étel és ital le-megyen a' gyomorban; ennek az ajtonak killyeb való zárja az alfo, felső ajakak, az alfo felső fogaid inyeid mellyek ajakiddal edgyűt űűve űorulnak, az az: némává, vagy

Botalaná, nehezen szólóva tébec. [2.] Némellyec azt mondgyák; a' kívül be-záróztatott ajtó nem egyéb hanem a' siketlig. [3.] Az elmébéli komorság, kedvetlenség, melly miá sem kin, sem ben nem találhatt magát gyönyörkettető dolgot az öreg ember. [4.] Azt mondgyák hogy ezzel az öreg ember othon ülősege jelentetik, melly miá sem piacra, sem gyűlésben nem kívánczik, hanem mint egy házban melly kívül az emberre záróztatikretefel, es ki nem jöhet olyan lében. [11] *Malom*; nem egyéb hanem; [1] Füleidnek hangos hártájának meg-süne. [2] Hogy füled siketlge miatt még a' hádban lévő falatnak ropogását, hádnak csámcsogását sem hallod. [3] A' miképpen hogy a' bép dolgoknak halgatásához való kíváncsod meg-sünik: így hasonlokeppen az etelhez italhoz való kíváncsod is nem lében, meg-ál meg-sünik. Mind ezeket az *Barzillai* historiája igen bépen világosittya. 2 Sam. 19. 35. & sequent.

Felelet a' másodikra: [1] Ha tulajdonképpen a' madarkanak savát, csivogását érte is ugy-is jo. [2] Ha pedig hasonlatosság érint annak neve alatt zörgeést, bongást, csattogást, kis gyermek sírást mellyek az álombul kedved ellen igen hamar fel-terkentenek ugy is jo érteni. Prov. 25. 20. *Mint a' ki le veti ruháját az hidegnek idején, mint az eczet a' saletromó; olyan a' ki éneket mond a' bánatos szívű ember előtt* [3] Ejjeli nappali nyughatatlanfagot.

Felelet az harmadikra: [1] Az énekefeket akar férfiak, akar legények, gyermekek, asszonyok vagy leányok legyenek. 2 Sam. 19. 35. *Szüksége immár*

enne-

ennekem halgatnom az éneklő férfiaknak, és asszony állatoknak savokor? mint ha mondaná: Nem búksig &c. ugyan-is bókák mondani: *Cantiones amatoriae panis juventutis, nausea senectutis* az az: Az iffiak előtt olly kedves a' berelem ének mint a' kenyér, a' vénak előtt utálatos mint a' csemer. [2] Dob, sip, trombita bókát mellyek az iffiakat gyönyörkötöttek, de az öregeknek nem tetfenec.

T U D O M A N Y.

A' ki iffiuságában nehezen solgált Istennek (az engedelmeességben ige halgatásban, könyörgésben, Sacramentumokkal való élesben &c.) az gyakran meg-esik hogy ostán az ollyan vénségében, botalanfaga, némasága, siketlge, testének nyughatatlanfaga, elméjének kedvetlensége miatt annál nehezebben solgált Istennek. Innen jü ki: *Es az ajtók kívül be-záróztatnak* &c.

Sz. Irasbeli bizonyfagok.

2 Sam. 19. 35. *Nyolczvan estendős vagyok mostan, es mostan tegyeke a' jo es gonosz között külömbséget: vallyon s' a' te solgád most válogassae sásával, mit egyem, es mit igyam? búksége immár ennökem halgatnő az éneklő férfiaknak, és asszonyi-állatoknak savokor? &c.* Ezech 8. 12. *Nem lát minket az Ur, el-hadta az Ur a' földet.* Így bollandak vala az Izraél vénei.

Bizonyito Okok:

[1] Mert az ujja búletetlen vén ember az ő ujja-búletetlen iffiuságának cselekedetit akarná követni inkább, hogy nem mint Istenghez fordulni. Ezech 8.

16. A' tornác és az oltár közöi vala úgy mint husz
öt férfi, kik háttal fordultak vala az Ur Templomára.

[2] Mert azok a' külső tagok a' mellyekkel vég-
ben, ellene vinni az Isteni szolgálót meg erőteleneit
tetik bántatodic. Ezech. 3. 26. *A' te nyelvedet ra-
gasztom a' te nyedhez, es néma lélsz, es ne legy nekik
meg-feddő férfi: mert vak mero ház.* Luc. 1. 19. 22.

[3] Mert a' ki magát s-à maga dolgait hamarebb
meg-unta; mást és a' mas dolgait hamareb meg-unya
meg-hallád fellyeb. v. 3.

Hasznait akarom meg-jelenteni:

Első Haszna Oktatás: [1] A' ki jól akar vénseggé-
ben nyugodni; sombatot sentellen az Istennek
iffiuságában: *Meg-emlekezzél a' Szombatnak napjá-
ról hogy azt meg-szenteljed.* &c.

[2] A' te iffiuságodban szerezet, és kereket hited, és
onnan származott jó-cselekedeted, öregseged ertel-
mét meg nem vakittyá s' meg nem tőpittyá. Luc. 2. 29.

[3] Ha te a' te öregseged miatt nem szolgálhatsz
Istennek, málnak engedgyed az Istent dicírní s' meg
ne gátollyad azt, az éneklőket, és Prædikállokat hal-
gassad, szereffed, táplállyad.

Másodic haszna Feddés:

[1] Amaz tanulni nem akaro Véneket, kik az iffíu
Timotheusoknak Prædikátoroknak atyaiképpen in-
tó szavokat meg-verik, csufolják, és nevetik Ilyenek
azok kik intetvén a' szent életre azt merik mondani:
*Nem szoktam ahoz, Téri meg, meg tértem már onnan
házul; ekkeppen csufolodván a' mennyei tndomán-
nyal. Az ilyen szolgálám nehezen Istennek.* (2)

Az enge-

2. Az engedetleneket kik ennyi világosításbul s'
mások példájával is nem akarnak Istennek szolgálni.

Harmadik Haszna Intés:

[1] Az iffíkat hogy szoktassák magokat az Isteni
szolgálatra; mert a' mire az iffíu szokik, tellyes életébé
arra igynkezik.

[2] A' véneket, hogy térjenek az Isteni szolgálatra,
és ne legyenek restek a' jora.

Kérdés: Micsodák tétik az Öreg embert resté az
Isteni szolgálatra?

Felelet: A' Tudományban a' mellyeket meg-mő-
dottunk azokon kívül: [1] Hogy az Isteni szolgálá-
tot nehéz teréhnek tartják: De csak hosszúan ne præ-
dikallana a' Prædikator gyakran mondják. Nézd-
meg Matt. 11. 30.

[2] Hogy az Isteni szolgálatnak Isten előtt tetsző
voltát lehetetlennek itilik lenni.

[3] Hogy el-hiteti magával valamit cselekeffik, az
az Istennek mind tetszik azonban ki vén parázna, ki ré-
geges, ki káromkodo. &c.

[4] Hogy kétségben esik lelke idvessége felől, azért
Istennek restel szolgálni.

[3] Intetünk a' könyörgésre, hogy kérjünk lelki
buzgóságot, az Isteni szolgálatra. Amen.

Ööreges meg-hajlot ideje, halálhoz köze-
litése.

Prædicat. Könyv. 12. v. 7.

Mikor minden balmocskatul félnek, és az utoon valo
F botlas-

botlástul és mikor a' mondola fa meg-virágzik és a'
sáska meg-kövérédik, mikor az ő kívánsága meg-
fogyatkozik; és mikor az ember az ő életének ut-
olsó idejére jut, és mikor kerülnek az ucran a' sirok.

Kezdő beszéd:

VAlamiképpen hogy [1] a' kis gyermekek, csec-
sopok magokra gondot nem viselhetnek. Mat.
18. 5. Valaki egy ilyen gyermekek gondját fel-ve sít,
az én nevemben. Így bintén az öregek mások gondvi-
selése nélkül bűkölködnék a' mint hogy gondviselése-
ket az Isten fel-is vállalta Psal. 37. 23. 24. Az igaz
embernek lépési az Úrtul erősítetnek meg, és az ő utat
bereti. Ha el-esendik meg nem rontatik, mert az Úr
tartja őtet az ő kezével. Psal. 34. 21. Esai. 40. 31.
A' kik az Urban biznak, azoknak erejek meg újul. &c.
Az Angyalok is Isten követi lévén őrizők Psal. 91.
11. 12. Az ő Angyalinak parancsolt te felőled, hogy
őrizzenek tégedet minden te utaidban. Az ő kezekben
hordoznak tégedet hogy meg ne üssed lábaidot a' köben.
Heb. 1. 14. [2] Valamiképpen hogy a' járást tanu-
ló kis gyermekek eséstül botlástul félnek: Így bintén
az öregek is mirt erőtlenvén eséstül s' botlástul fél-
nek a' mint a' leccke taníttya.

Summája ez Leczkének:

Az öregek meg-hajlott ideje, halálhoz közelitősege

Két Részei vannak:

[1] Eöreges hajlott ideje; im ezekben: Mikor
minden halmocsátul félnek és az uton valo botlástul,
mikor a' mondola fa. &c.

[2] Eöreges halálhoz közelitősege: Es mikor az
ember

ember az ő életének utolsó idejére jut, és mikor kerülnek
az ucran a' sirok.

Magyarázatra való Kérdések:

- (1) Mit kel érteni az halmocsán a' kitül félnek?
- (2) A' mondola fának virágzásán; sáska kövéredésén?
- (3) Az utolsó időn az ucran kerülő sirokon?

Felelet az elsőre: (1) Tulajdonképpen (1) ér-
tetik a' darabos ut, vagy az uton lévő s-beverő kő-
vetske Psal. 40. 3. & 91. 12. (2) A' pálezával, i-
stáppal valo tapogatás, mendegelés, lábainak a' földre
valo le-tévése, helyheztetése; (II) Tulajdonitá-
sképpen értetik s-az által példáztatik. (1) ember-
nek lelki vakfága, mellyel a' természetet fellyül mulo-
s. irásbeli dolgokat meg-vét, utál, és így lelke idvék-
sege utyán meg-botlik, botránkozik. Psal. 73. 2. 3.
Esai. 6. 10. (2) Az hitben gyengélkedősegh. Mat.
8. 26. Rom. 14. 1. 1 Cor. 8. 10. (3) Az álhatat-
lanfágh, valamelly dologban Istennel valo szemben
bőkés, békételenfeg. Rom. 9. 20.

Felelet a' másodikra: A' mondola fa virágzása je-
lenti. (1) Az hajnak s' ember fejének fejedéset,
őszülését; Azért valamiképpen hogy a' mondola-fa
még jó idején Boldog Ábony havában meg sokot
virágozni, és Bőjt más havában gyümölcsöt hozni.
(Plin. lib. 16. cap. 25.) Jerem. 1; 12. hamar a' mon-
dola meg-virágzik: Így bintén az haj bálaknak meg-
fejéredése, ember fejének őszülése öregülélinek ha-
mar meg-vénülélinek közelitő voltat jelenti; Esai 46.
4. őszülés, utánna vénülés. (2) Az gyönyörkötte-
tő dolgon az öreg ember nem igen kapdos; úgy hog'

a' *mondolafát* említi az alatt amaz gyönyörű tavaktól, a' melly mindennemű állótokot, és embereket is meg-fokot vidámitani; attul is a' vén, és öreg ember sive, seme fokot el idegenedni. Eccl. 12. 3. (3) Etelednek, italodnak, meg unását; ugyan is, a' mon-dola-fának gyümölcse minden fele gyümölcsök-nél job izű, és kívánatosab, *ajándékban való kedves gyü-mölcs.* Gen. 43. 11. De még azon sem kapdos az ö-reg hogy ételi itali kívánlágát meg-hozná. Ecclef. 12. 3. *A' Sáska kőveredése:* (1) Jelenti, hogy még a' nyáris nem tudgya az kedvetlen öreg elégedendő-képpen meg-vidámitani, hanem azt meg-utállyá v. 3. Azért itt a' sáska a' nyár-ert vétetik, mert ő nyárban fokot lenni. Nahum 3. 17. Amos. 7. 1. Synecdoche temporis. (2) Az iffiu gyönyörűségét mellyben gyönyörkőttél másfor v. 1. el hagyod. v. 3. (3) Az hozzád ragadot s' benned lévő nyavalyákért. De-ut 28. 21. 22. & 32. 22. ad 26. olvasd-meg. A' mi-csodás: gyomrod dagadása (nő ollykor a' sáska a' mely egésségedet igen emélti) ételnek s italnak nehezűlé-se a' gyomrodban, béled nyavalyájának öregbűlése, fejed-űlése, sived-fogása; ugyan is a' sáska a' fok-lágáért hivattatik locustának Exod. 10. 4. 5. *En hozok a' te országodra óráskát el borittya a' földnek sinit,* és senki a' földet nem láthattya &c. Igy fokalottatik az öreg nyavalyaja. Kiáltis erőssen annak érzése miatt, mint a' kialtozo, és hangozo sáska Azért hívja ugy R. Salamon: *Locusta clamosa a' strepera voce sic dicta.* Oltán ez a' Sáska modgyára meg-šaporittat nyava-lyá kívántattya s' kerelteti az emberrel a' halált Jobi.

3. 21. *Kik az halált várják, és nem jö el, és mellyet šor-galmatossabban keresnek, hogy sem mint az el rejtetett kincset.*

Felelet az harmadikra: *Az utolsó idön kell érteni* (1) *Hosszu idöt, sok estendöt.* Luc. 12. 10. Jacob. 5. 3. *Kincset gyűjtöttetek az utolsó napra.* (2) *Az halálnak idejét.* Rom. 2. v. 5. Josue. 33. 14. 1 Reg. 2. 2. (3) *Azt az állapotot; a' melyben akar űlly, a-
kar feksűgyél-s-alugyal; de a' felől menten még, köze-litven közelitő életednek végéhez.* Luc. 2. *Az utzá-
sirokon* kell érteni: Hogy mikoron már meg-halá te-gedet temetni vűnek az utzákon végig s' meg végig síratnak jaj šoval jajgatnak ismerőid, rokonid, atyád-fiai, feleséged, fiad, leányid, unokaid, barátid, köz-el való šomšédid &c.

T U D O M A N Y

*A' ki az utön lévő botlástul fel, fejének hajai, testének šőrei meg-šsűltének, kívánsága meg-fogyatkozott, és nyavalyái sáska modgyára meg-šaporodtak; &c. jele annak hogy már az ollyan az utolsó idejére jutot, fél lá-bával koporsóban hűgott, és csak hamar el jőnek az öt-
siratok. Innen jű ki: Mikor minden halmocsátul fel-nek &c.*

Sz. Irasbeli bizonyfágok.

Gen. 27. 1. 2. Psal 71. 9. *Ne vess el engemet az én vénšégemnek idején, mikor el-fogy az én erőm ne hadgy el engemet.* Luc. 2. v. 29. Jobi. 16. 23. *Az én lelkē meg romlott, az én napjaim meg rövidűltek, és a' kopor-s o késsen vadnak nekem.* Jobi. 17. v. 12. 13.

Okait számlállyuk elő:

[1] Mert valamiképpen hogy mikor a' fige fa ága gyenge, és levedzik akkor tudgyuk hogy közel a nyár. Matt. 24. 32. Így bintén mikor az *halmocskátul* felb, a' mondola fa virágzik. &c. tudgyad hogy már az *utolsó vécéd* közel vagy; ugyan is minden nap mulik az ember nyavalyás életének orája egy nappal a *háam-adáshoz* közeleb közeleb lépik.

[2] Mert ezeket a' jeleket: az *halmocskátul* felb: a' mondola fa virágzik. &c. úgy övé köti az Istennek lelke e' leczkében, hogy a' jedzendő dolgoktól el sem válastya; t. i. attul: hogy *utolsó idore jucz: &c. qua sequuntur.*

[3] Mert má is a' leczkének uttya úgy láttuk hog' el-kerülhetetlen; mint Heb. 9. 27. Ugyan is a' ki itt e világon fokáig él meg öregedek az, a' ki meg öregezik meg is hall.

Hafznait emlicsük:

Első Hafna oktatás: [1] Szintén olyan bolond-lág a' vénsegtől felni, mint az háláltul. [2] Az magos halmocskákat mellyekben valo botlástul felb, az hit, a' meg-térés, könyörgés képen meg-cyenesíti hogy meg ne tántorodgyál benne, s-el ne essél.

[3] Ha a' földi dolgokat meg-untad, a' lelkieket kövesséd, és kívánnjad. Colof. 3. 2. 3. Psal. 92. 15.

[4] Az Isten plántál minket mint a' *mondolafát*; azért mint a' *mondolafa*, hogy jó gyümölcsöt ad; akképpen mi is a' mi hitünknek jó gyümölcsével gazdagicsuk magunkot. Mint az *Aron veseje* meg-virág-zék s *mondolát* terme. Numer. 17. 8. A' *Sátorban* leendő hat águ gyertya tartónak is *mondola* formélet kellett.

kell el-kibíttetni. Exod. 25. 33. 34. mert ha másképpen cselekedünk olly hirtelen jön az Isten haragja reánk a' *melly hamar a' mondola fa virágzik.* Jerem. 1. 11. 12.

[5] Szabados dolog mértékletesen a' mi halottainkot meg-firatnunk.

Masodic hafzna Intés:

[1] Szolgálatok Istennek, és meg-örizi lábaitokat hogy a' kőben meg ne üsledek.

[2] Hadd el-bűneidet még addig, a' mig ő el nem hágy tégedet; mért más képpen idvesleged felől csak vékony válassod lében.

[3] Tedd semeid, s' sived eleiben, az halálhoz közelítő jeleidet, és emlékezzél meg az halálról, s' ne vétkezel.

[4] Szerez magadnak *barátokat*, a' kik ostán temetődkor, kecserevessen meg-firaslanak.

[5] Könyörögj Istennek hogy tegedet a' te öreg-segedben késicsen el, erőcsicsen meg, ilyenképpen Bolván: Psal. 39. ult. *Szűnnyel meg túlem Uram hadd vegyek erőtt, minék előtte el-mennek hogy ne legyek Arál*

Eöreges ékeffégének s-efzközeinek el-vitele.

Prædicat. Könyv. 12. 8.

Minek előtte meg-rövidülne az ezüst kötél: és meg-romlana az arany palaczkoczká: és a' veder el-törnék a forrásnál; és meg-törnék a kerek kútnál.

Kezdő beszéd:

Az

AZ ember, ez életben aranyban, ezüstben megmaradását Istene kivül csak hiában keresi; Psal. 127. 2. mert nem találhatta azt fele egyéb testi dolgokban is Ezech. 7. 19. *Az ő ezüstökét az ucsákra vetik ki, és az ő aranyokat el hánnyák, az ő ezüstök, és aranyok meg nem szabadíthatják őket. az Ur büszkeségének napján: az ő lelkeket meg nem elégíthetik, és kaszokos be nem ronthetik, mert ez a romlás az ő álnokságokért leszen.* Sophon. 1. 18. Prov. 11. 4.

ELLEN VETES.

Lám a Christus parancsolja s tanácsolja, hogy *tűzben meg próbáltatott aranyat vegyünk*; azért az arany, ezüst meg tarthat, magában. Apoc. 3. 18.

Felelet. Az aranyon nem testi dolog, hanem lelki dolog értetik, mely nem egyéb hanem a' nyomorúság kemenczéjében, kohában meg próbáltatott igaz hit. 1. Pet. 1. 7. A' melly által úgy mint elköz által az ember meg tartatik. Marc. 16. 16. Act. 16. 31. Heb. 11. egészen. De a' testi arany ezüst Urának veszedelmére vagyon. Eccles. 5. 13. Nincsen is állandóság benne, mert rövidül, romol, törik, változik, a' mint a' mi leczkénk igen szepen taníttya.

Summája e' Leczkének:

Az Öregek külső ékeségektől, világi jószágoktól való meg-fosztása az halál által.

Két Rése vadnac.

[1] A' meg-fosztást, s' változást jelentő szók: *meg rövidül, meg-romol, el-törik, meg-törik.*

[2] A' mitől meg-fosztatik: *ezüst, kötél, arany-palaczkoska, veder, kerék.*

Leczke

Leczke Magyarázattya kérdések által:

(1) Mit kel érteni, az *ezüst kötélén és az arany-palaczkoskán?*

[2] A' *vedren és a forráson* mi-értetik?

[3] A' *keréken és a kuton?*

Felelet az elsőre: Az *ezüst kötélén* értetik: 1. A' külső gubernalas, úgy hogy; sem magadot nem bírod sem m. fokot nem igazíthatsz. Esai. 1. 22. 2. A' gyönyörkötető élet, s' annak napjainak meg-rövidülése. Job. 16. ult. *Az én napjaim meg rövidültek &c.* 3. A' derekad, s' annak fájdalma, görbedése. Rom. 11. 10. *Az ő hatokot görbics-meg.* Luc. 13. 11. *Meg-görbedet vala, és magat fel nem egyenesítheti vala.* Az *arany palaczkoskán* értetik; (1) Hasonlatosság szerint az hit Apoc. 3, 18. mely *hit el töretik akkor*, (1) mikor ember hamis hitűvel élfzen, Ezech. 17. 28. *meg töre a' fogadást mellvet tett vnla.* (2) Mikor hitűl szakadta élfzen, 1. Tim. 1. 19. 20. (3) Kétségben esik mint *Cain* Gen. 4. 13, *Judas.* Mat. 27. 4. el-töröt ám azoknak arany palaczkoskájok. 2. A' gyönyörkötető élet. v. 1. [3] Az ember sive [Prov. 18. 12:] mellyben mind jó s' mind rossz dolgok köváltatnak. Matt. 15. 18. 19. A' mellyben az ő osledek lakik. Psal. 27. 8. 1. Pet. 4. 4. *el romol*, az az: a' sivek kis hártýácskaja meg szakad Job. 16. ult. *Az én lelkem meg-romlott* Joh. 19. 34. Ezüstöd, aranyod itt kel hadnod.

Felelet a' másodikra: A' *Vedren* hasonlatosság szerint értetik; 1. az hallás, okoskodás, mellyel az Isté gije halgatásából az hitet meríttük úgy mint lelki

G

kutnak

kutnak bőszeges vizéből. Esai. 12. 3. Rom. 10. 17
[2] Az egész teste embernek; a' mellyel jelentetik minden dolognak alkalmatosságának el-mulása, v. 3. el-török, az az: meg-hal az ember és valamire bándékozott el-mulik Psal. 146. 4. Forrás; c' világh, az az: e világon te nem mind Örökké élhecz, hanem meg-hal. Hcb. 9. 27.

Felelet az harmadikra: A' Keréken éttetik; [1] Embernek változó s-forgando állopottya. [2] ugy-ugy is vagyon az; hogy a' mély kutakra, mellyekben távuly vagyon a' viz, kereket vagy csigát csinálnak azért addig bolygály Istennek míg annyira való erővel, hogy vedrel hordhatod a vizet, a' csigán te tekerheted a' vedret; mert végtére annyira jucz, hogy sem a' közel való, sem a' távul való jószágoddal nem elhecz, az is jelntetik iit azzal. Már utollyára min-ezeknek summáját ércs-meg. Eccl. 12. v. 15. A' Istent félted, és az ő parancsolatit meg-tarcsad: Mert ez az embernek fő dolga.

TUDOMANY

Valamie az embernek vagyon arannya, ezüstje, jószág, és egyéb marhája azokból semmit is magával el nem vihet, és azáltal az haláltul, az Isten haragjának napján nem menekedhetik. Innen jü ki: Minek előtte rövidülne az ezüst körül. &c.

Sz. Irasbeli bizonyfágok

Psal. 94. 11. Minden ember nyilván láttya, hogy a' bölcses és meg-halnak és a' bolondok, az estelenek egyetemben el vesznek, és az ő gazdagságokat másnak hadgyák. Jobi. 1, 21. Meztelen jöttem az én anyá-

nak méhéből, és meztelen térek oda. Eccl. 5. 15. Ezzech. 7. 19. Sopho. 1. 18. Luc. 12. 20. Bolond ez éjjel meg kívánnák a' te lelketet, te tuled a' mellyeket pedig késítettről kié lesznek. 1 Tim. 6, v. 7.

Erőfítő Okai a' Tudománnak:

[1] Mert azok romlandók; törendők, vesendők, és hamar változandók. Azért hát nem arra valok.

[2] Mert a' más világon nem kellenek azok. Psal. 39. 7. Bizonyára mint az árnyék úgy jár az ember, bizonyára csak hiában bolygalmatoskodik rakásra gyűjt, de nem tudja kicsoda éli meg azokat.

[3] Mert azok nem a' jövőendő életnek, hanem ennek táplálására valok. Jac. 5. 3. A' ti aranyatokat, és ezüstötöket a' rosda meg-fogta, és azoknak rosdaik té-ssen bizonságot ti ellenetek, és meg-emešti a' ti testeiteket mint a' tűz, kincset gyűjtöttetek magatoknak az utolsó napra. Luc. 12. 33. Adgyatokat el jószágotokat. &c.

Hafznait emlicsük:

Első Hafna oktatás: [1] Az embernek e' világó mindene változando, forgando, mint a' kerék forgása bizonyittya, a' kerék néha fel áll a' talpával, néha alá. Augustinus így boll:

Ut rota volvitur, indeq; pingitur, ut rota mundus: Mundus ut omnia, quomodo somnia, vana recedunt.

[2] Csak hiában való dolog azokban bizni. Vagyok azok a' lelkiekben kik csak a' jelen valokra vigyáznak; és a' távul valokra nem tekintenek. 2 Petr. 1. 9. Mert a' kiből ezek nincsenek vak. &c.

[3] Hiában való dolog annak világi élete a' ki jó-
G2
szágával

ságával nem tud mértékletesen, és hasznosan élni; hanem *setétben esik, haraggal, keserűséggel, és nagy busulással. Eccl. 5. 16. 17.*

Masodic haszna Intés:

[1] Az aranynak, és estűstnek, nevezeti alatt hitet szerz magadnak. Apoc. 3. 18.

[2] Melly kut keskeny ut a' menyorságra az Evangéliombéli örös kegyes élet, de te abbul a' melly kutbul az keskeny uton merics lelki vizet. Joh. 4. 15. *hogy meg ne somjazzál.*

[3] Csak úgy bizzál testi jószágodhoz mint ha nem birhatnad azt, és nem élhetnél véle 1 Cor. 7. 30. 31.

[4] A' te világi jószágodból ostogas *alamisnat*, és szerz magadnak *el-fogyhatatlan kincset*, Menyorságban. Luc. 12. 33. Ugyan is az *alamisnat* ostogatonak menyorság ígeret. Matt. 25. 34. 35. & Aét. 20. 35. De a' *vivőnek* semmi sem.

[5] Könyörögj az Istennek hogy tégedet késiesen az ő *bolgálatyára*: Amen!



Vénfeget követő dolog, halál és élet.

Prædicat. Kônvy. 12. 9.

Es minek előtte a' por földé légyen a' mint az előtt volt, a' lélek genig meg-térjen az Istenhez a' ki adta volt azt.

Kezdő beszéd:

VAlamiben okos Lélek vagyon soha addig meg néhal, miglen az Isten a' nyomorúság mérgét velle meg

meg nem költöttatta. Hogy ne emliesem a' cseccmőket (közlebb lépven a' leczkéhez) bollyak az öregekről; fok nyomorúságot kel látniok szenvedniek mig meg kellett halniok; A vagy csak innen ki tetűk a' mellyeket mondtam (hogy be summállyam) meg kel költölniok. [1] Az Isten íteletit. v. 1. [2] Az hijában valóságokat. v. 2. [3] A' veszedelemnek napjait, mellyekről így áll: nem szeretem ezeket v. 3. [4] A' napnak, világosságnak, holdnak, csillagoknak meg-letétülését, a' sűrű felhőknek el-érkezését az első után: v. 4. [5] Meg-mozdulását az háznak a-maz örököinek, és erőseinek, meg-állását az ételnek örököinek, meg-homályosodását az ablakon ki-nézőknek: v. 5. [6] Az ajtonak kívül való be-zárlatását, a' malomnak zugásának meg-állásáért, fel-serkenést csak a' madarkának fájára is, meg-űnését az éneklő leányoknak. v. 6. [7] Minden halmocskátul való felést, az uton való botlást, a' mondol-fának virag-zását, a' fásának meg-kövéredését, a' kívánságnak meg-fogyatkozását, életének utolsó idejére való jutását, az uczákon kerülőknek sírásit. v. 7. [8] Meg-rövidülését az ezüst kötélnek, meg-romlását az arany palackkocskának, el-törését a' vedernek a' forrásnál, meg-törését a' kereknek a' kútnál. v. 8. Mind ezeket meg költölván azt mondgya a' Bölcs Prædikator Salomon, hogy halál következik az után, és Istenhez való menetel ebben a' leczkeben.

Summája e' Leczkének:

Vénfeget követő Testi Halál, Lelki Elet.

Két Rései vadnac.

[1] A' véseget követő testi halál; *a' por földé legyen a' mint az előtt volt.*

[2] A' Vénseget és testi halált követő lelki élet; *A' Lélek pedig meg térjen Istenhez a' ki adta volt azt.*

Magyarázatra való Kérdések:

[1] Mit kel érteni a' *poron*; és az hogy hogy volt föld holott csak *Adám* formáltatott földből, s' több emberek pedig emberi magból származtak (a' Christuson kívül?)

[2] Mit kel érteni a' *Lelken*?

[3] Mikor adgya azt az Isten az emberben, és mikor véski.

Felelet az elsőre: A' *poron* értetik az emberi test. Gen. 3. 19. *Földből vétetél, por vagy, porrá kel lenned.* Az embernek teste *Pornak* nevezetik: (1) Mert földből való *materia*. (2) Mert minden testnek anyja a' föld, már valamit az anyából u. m. a' föld magához véski azt im ezekben: *a' por földé legyen.* &c.

Ugy de csak *Adám* formáltatott a' földből s' a' több emberek emberi magból lettek?

Felelet. Igaz; de minden emberek *Adámtól* származtanak, azért ugyan azon *materiából* valók a' melyből *Adam*. Gen. 5. 3. *Adám nemzé az ő fiát az ő kepercé, és hasonlatosságára.*

Felelet a' másodikra: (1) Vagy az emberben mozgó lélek. (2) Vagy érző Lélek. Deut. 12. 23. *Minden állatnak lelke az ő vére: azért a' lelket az hússal egyetemben meg ne egyed.* Ez a' kettő egyéb állatokkal is köz. (3) Vagy okos Lélek az okos léleknek a' testből való ki-menésékor meg-fűnik. A-

zert itt

zert itt értetik az okos lélek, melly Istentől adatik az emberben. Gen. 2. 7. Zach. 12. 1. Ez az idevezendő okos lelke tér Istenhez meg. Psal. 116. 7. *vélel ésen Istennel.* Luc. 24. 34. Nagy bizodalommal is ajánlyák azt az hivek az Isten markában. Act. 7. 59. Szokták is azt az hivek késíteni Istenhez. 1. Pet. 4. 19. A' Christus az ő vérevel meg-tisztította azt. 1. Joh. 1. 7. Nem csuda hát hogy meg tér Istenhez a' mint itt mondatik.

Felelet az harmadikra: (1) Akkor adgya azt Isten az ember testében némelyek azt mondgyák mi-helt az ember síve el-készül az anyja méheben, s' ezzel bizonittják. *Cor est primò movens, ultmò moriens.* az az: a' sív a' fogantatásnak idején első az mozdulásban utolsó az halálnak idején a' meg-állásban. (2) Némelyek még azt mondgyák: hogy, mikoron az egész test egy-mástul meg-külömböztetett tagokkal, és részekkel egészen el-készül, nem a' testen kívül más helyben. hanem azon fogantatott, formáltatott egészen el-készült nevedezésre indult testben a' mindenütt lévő Isten teremti. Zach. 12. 1. Psalm. 139. 15. 16. A' férfi gyermeknek negyven nappal a' fogantatástul számlálvan. A' Leány gyermeknek nyolczvanodik nap tájban. En edgyik értelmet sem rontom el, hanem az ilyen titkokot az én Istenemre bizom s-a' Bölcs Prédikátorral Salomonnal így szóllok: *Miképpen hogy nem tudod a' szélnek útát, és mimodon gyarapodnak a' csontok az aszsonyi állatnak méheben: azonképpen nem tudod az Istennek dalgát mimodon cselekedgyek mindeneket.* Eccles. 11. v. 5. Ezt már a'

G4

testben

testben adatott lelket akkor veszi ki Isten az ember testéből, mikor a' testnek a' lelekkel való erős kötele meg-oldik, mellyet halálnak neveznek, az űent irás is ugy hiv.

T U D O M Á N Y.

Mihelyen a' léleknek a' testel való soros egygyessige meg-tágul, és meg-oldik, és a' lélek testi lako helyéből ki költözik az halál által, menten azon semporantásban vitetik a' lelek menyorságban a' ki oda való. Innen jü ki: Minek előtte a' por földé. &c.

Illyen értelemben vala amaz öreg jámbor ember a' Szent Jakob. Gen. 37. 35. Luc. 23. 43. & 46. Psal. 31. 6. 1 Pet. 4. 19. Apoc. 6. 10. Act. 7. 59. Luc. 16. 22. Phil. 1. 23. 2 Corint. 5. v. 1.

Erősségei:

(I) Mert az egész Sz. Irásban csak két helyekről van emlekezet, mellyekben a' testből ki ment lélek mindhyárt vitetik. Edgyik *Paradicsom* Luc. 23. 43. melly a' 6. irásban sok nevezetekkel neveztetik: *Abraham kebelének*, Luc. 16. v. 22. *Harmadik ének*, 2. Cor. 12. 2. *Boldogságnak*, Psal. 32. 2. 3. *Eörök életnek* Joh. 17. 3. *Hivatalos Szentek közönséges Gyülekezetének*, Heb. 12. 22. A' másik hely *Pokol*, Matth. 16. 18. a' hová is a' testből ki ment lélek mingyárt vitetik. Luc. 16. 23. Act. 1. 25. A' melly is a' 6. irásban hivattatik: *Tűznek tavának*, Apoc. 20. 15. *Eörök tűznek*, Matt. 25. 41. *Külső fetéségnek*, Mat. 22. 13. &c.

(II) Mert az hivek lelke attul a' semporantástul fogva mellyben a' testből ki-mégyen boldog Apoc.

14. 13. Ha penig másuvá menne azon az helyen kívül, nem volna boldog.

(III) Mert a' lélek kivaltkeppen való része az embernek. Matt. 10. 28. & 16. 26.

(IV) Mert a' lélek idvezülven a' test is a' közönséges fel-támadáskor idvezül. Azért a' lélek élé, a' test utolb megyen-bé az örök-életre. Phil. 3. 20. 21.

[V] Mert azért mondatik a' Christus lelkek Pástorának, és Gondviselőjének. 1 Pet. 2. 25. hogy menten magához vißi.

Hasnait akarom meg-jelenteni:

Első Hasna Oktatás:

(1) Ha az ember teste el-nem temettetik-is a' földben, de a' felől annak porrá kel lenni, abban való léleknek Istenhez menni. Job, 13. 28.

(2) Nincsen modgya a' földből való embernek abban hogy kevélykedgyék; Mert az Istennek csak egy haragja s-menten az embert porrá változtattya, De a' maga melységes meg-alazodásában mindenkor vån modgya. Gen. 18. 27.

(3) Sok kölcségből álló babonás temetleg a' megholt testnek el takarittatására nem szükség; miért-is cizfráznad felettéb a' port, és hamvat?

(4) A' Lélek halhatatlan; mert az halhatatlan Istenhez tér. Meg-hallók fellyeb. Azért ha meg-hal is ez ember testére nézve, de lelkére nézve örökké él.

NB. Mivel hogy a' mi leczkénk az hitetleneknek lelkerül semmit sem áll, a' mi tudományunk is arrul nem beáll.

Második Hasna Feddés.

(1) Nemelly Sidokot kik a' Léleknek edgyik testbül másik testben valo sőkését s-költözését állattyák. Nem igaz mert a' hiveknek lelkek az Angyalokkal edgyütt a' Mennyei Jérsalemben menten leönek mi-helt a' testbül ki-mennek. Heb. 12. 23.

(2) A' Sadducausokot kik a' testnek fel-támadását tagadgyák, az Angyalokat, és az lelkeket élni nem hiszik.

(3) Azokat kik *Purgatorium*-ban és *Lymbus*-ban igazgattyák az hiveknek lelkeket a' melly helyeket a' Sz. Irás nem tud. Ha a' Christus tökéletesen eleget tett az hiveknek lelkekért. Heb. 12. 24. meg-tisztította őket 1 Joh. 1. 7. meg-váltotta őket, mi haszna há *Purgatorium*-ban igazítani az hiveknek meg-igazított, meg-szenteltetett, meg-dicsőítettetett lelkeket semmi sincs: Hiszem a' mi leczkenk menten Istenhez téríti az hivek lelkeit, s- azt tars meg.

(4) Kik testeket kevélyen ekesítik, de lelkek meztelen; ved-be te a' ki ilyen vagy a' Christus jozon tanácsát, s' nem vesztelz benne. Apoc. 3. 18. *Adon te neked tanácsul hogy vegy én tülem tűzben meg-probáltatott aranyat hogy gazdag légy, és fejer-rubát hogy öltözeted legyen, és ne lattassék ki a' te meztelenségednek ruttsága, és semgyogyito irrel kend-meg a' te sebeidet hogy láss.*

(5) Kiaz ő Teremtőjének, és meg-váltojának ajánlya lelkét halálának oráján; hanem másnak epekedik a' ki őtet nem isméri. Esai 63. 16. Job. 14. 21.

Harmadik Haszna Intés:

(1) Emlékezzel-meg hát életedben a' te Teremtődru

tődru! oh iffiu! feletkezzél-el a' te hijában valo kívánságodru! tér.-meg ő hozzá. v. 3. hadd emlékezzék meg ő is te rolad a' te haláloznak oráján.

[2] Tisztíts meg szivedet. Jer. 4. 14. 15. Tarts tisztán azt, szentül elly. 1 Pet. 1. 22.

[3] Ajánlyad a' te Teremtődnek, és meg-váltodnak lelkedet mindenkör. Pfal. 31. 6. Az halálban s. Act. 7. 59. 1 Pet. 4. 19. Tanully a' te édes meg-váltodtul. Luc. 23. 46. Így léfzen lelkednek ellyes és tökelletes meg-dicsőítetteté, az után edgyesül lelked a' testeddel, és így edgyesülvén örökké valo boldogságban élz.

A M E N!



DEO



DEO GRATIAS.

Mivel hogy nincsen szebb dolog min
Istennek hálákat adni. Psal. 50. 2.
Azért ennénekd oh! szentséges Atyám
dicsőíted Jehovám, adok örökké val
hálákat, hogy engemet méltóztattál arra
hogy a' te beszédednek én-is lennék ha
rangia; és engemet ennek a' kicsiny de sze
munkának kezdetiben, közepiben, meg
áldottál, segítettél, s velem voltál végebe
is: Adgyad on en Uram Istenem, hog
légyen a' te dicsőiségedre, a' Tiednek le
kek idvességében hasznokra. Engemet p
nig a' te jó-lelkednek általa vezérelly m
den jóra, hogy holtom után mehessek b
abban a' nyugalomban, mellyet neken
is több hűveiddel együtt készítettél; ug
légyen, légyen, úgy oh Izerelmes Atyám

Amen! Amen!

V E G E



140. sz. levél:

I. Johan. 2. v. 14.

Johann ti nétek ATYÁK: mivel
hogy ismeritek azt ki ragyon
elülül fogva.

Johann nétek IFFJAK; mivel
hogy erősebb vattok, és az Isten-
nek beszéde laza és ti bennetek,
és amár gonoszt meg-
szórtok. GYERMEKEK
az utolsó idő el-jött. &c.
Miel' isten &c.